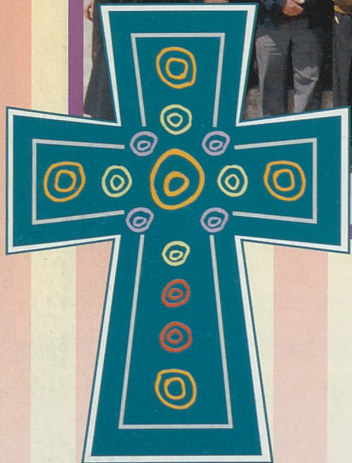

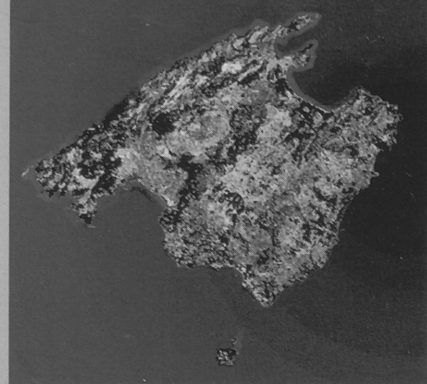
Lluc

NÚM. 808 / 1999 500 Ptes. (3,01 €) IVA INCLÒS

BARCATS AL VENT DE L'ESPERIT

Sínode de Mallorca

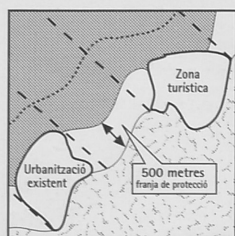

INFORMACIÓ AL CIUTADÀ

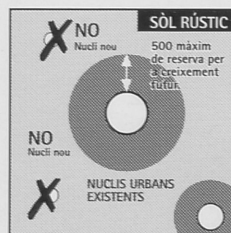
DIRECTRIUS D'ORDENACIÓ TERRITORIAL

Creixement sostenible

PROHIBICIÓ D'URBANITZACIONS LITORALS

PROHIBICIÓ D'URBANITZACIONS AÏLLADES

Quina protecció fan les DOT?

Hi ha una sèrie de mesures que s'aplicaran automàticament quan siguin aprovades les DOT al Parlament:

- Prohibició de fer urbanitzacions a menys de 500 metres de la costa (100 metres, en el cas de Formentera)*
- Desautorització de totes les urbanitzacions en sòl rústic que formin nucli aïllat, no continguin a un nucli existent*.
- Els habitatges unifamiliars fora dels nuclis no es podran construir a menys de 250 metres de la mar.

S'aplicaran altres mesures, una vegada aprovats els plans territorials parcials que pertocuen a cada municipi:

- Establiment d'un límit d'expansió anual de cada nucli de població.
- Establiment d'un límit total de creixement per illa.

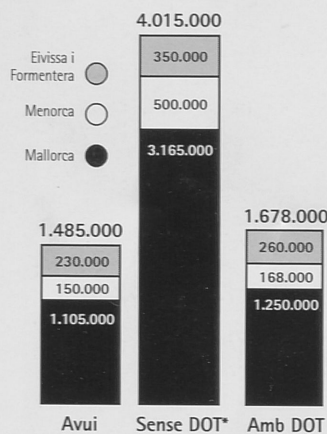
* Aquestes mesures desclassifiquen tots els projectes d'urbanització a qualsevol fase de tramitació, excepte si les obres han començat o si es fan en sòl urbà.

Les Directrius només redueixen el sòl urbanitzable?

No. De fet, la determinació més important de les Directrius no és la que converteix en rústic el sòl urbanitzable avui, sinó la que impedeix que el sòl es converteixi en urbà. Perquè la mesura més important consisteix a limitar el creixement per al futur i fer que totes les Illes puguin oferir nou sòl dins uns límits del 10 per cent en 10 anys i organitzat al voltant dels nuclis existents.

Quant de terreny quedarà com urbanitzable, a Mallorca?

Es retallen en més d'un 60% les possibilitats d'urbanitzar que hi havia abans de les DOT. Però es garanteix el creixement dels nuclis existents amb un anell de reserva per al futur. El terreny urbanitzable a Mallorca només podrà créixer un 1% anual en els propers 10 anys.

REGULACIÓ DEL CREIXEMENT DE POBLACIÓ

Les Directrius d'Ordenació Territorial és la llei que regula el creixement de les nostres illes, protegint les nostres costes i el sòl rústic. Una llei que aconseguirà que, entre tots, fem les Illes que volem.

Més informació: <http://www.caib.es/dot>

GOVERN BALEAR

Conselleria de Medi Ambient, Ordenació del Territori i Litoral

LLUC

REVISTA BIMESTRAL
ANY LXXIX
GENER-FEBRER 1999
Núm. 808

Informació i correspondència

Revista LLUC
Plaça Pelegrins, 1
07315 Lluc (Mallorca)
Tel. 971 51 70 25
Fax 971 51 70 96

Apartat de correus 619
07080 Palma (Mallorca)

Director

Damià Pons i Pons

Conseller Delegat

Ramon Ballester i Vives

Consell de Redacció

Gaspar Alemany i Ramis
Josep Amengual i Batle
Nadal Bernat Salas
Francesc Bujosa i Homar
Pere Fullana i Puigserver
Gabriel Janer Manila
Maria de la Pau Janer Mulet
Joan Mas i Vives
Joan Mir i Obrador
Leonard Muntaner i Mariano
Catalina Sureda Vallespir

Administradors

Joan Arbona i Colom
Josep Riera i Vila

Subscripcions: 2.500 ptes. anuals
Estranger: 3.100 ptes. anuals
Preu d'aquest exemplar: 500 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors

Edició realitzada per

Taller Gràfic Ramon
Jaume Balmes, 43 • Tel. 971 754 452
07004 Palma (Mallorca)
E-mail: tgramon@mx3.redestb.es

Dipòsit Legal: P.M. 276-1958
I.S.S.N. 0211-092 X

LLUC

S U M A R I

Pàg.

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia

2
Missatge final del sínode de l'Església de Mallorca.
Text votat i aprovat a la darrera assemblea sinodal ordinària del 17 d'abril de 1999.

3
Josep Amengual i Batle:
Una petita història dels sínodes del bisbat de Mallorca.

9
**Pere Muñoz Perugorria
Nadal Bernat Salas:**
Teodor Úbeda, Mallorca i l'Església a les portes del segle XXI.

13
Sebastià Salom Mas:
El sínode diocesà en la recta final.

16
Gaspar Alemany i Ramis:
En el Sínode també s'hi aprèn.

17
Jaume Oliver:
Present i futur del laicat a l'Església de Mallorca.

19
Roser Puig:
Les comunitats cristianes de Mallorca hem participat en el Sínode.

21
Bartomeu Bennassar:
El sínode «impossible»?
Fotografia subjectivament desdibuixada.

27
L'Associació Creients i Feministes i el sínode diocesà.

28
Jaume Obrador Soler:
Aquest és el nostre compromís: respectar i fer respectar els drets humans.

29
ARTS PLÀSTIQUES
Paula Guasp Borràs:
Art i conjuntura. La Nova Plàstica a Mallorca 1970-1978 de Jaume Reus.

31
DIETARI DE TEATRE
Carme Castells Valdivielso:
Exploitar la dialèctica.

35
A LA CIUTAT DELS LLIBRES
Antoni Vidal Ferrando:
Malbé: vint anys de reflexió i passió poètica.

36
MOSTRADOR
Petita mostra de les darreres produccions editorials.

Missatge final del sínode de l'Església de Mallorca

Text votat i aprovat a la darrera assemblea sinodal ordinària del 17 d'abril de 1999

Als cristians i cristianes de l'Església catòlica de Mallorca i a tots els mallorquins i mallorquines que ens vulguin escoltar

1. SOM ESSLÉSIA ANTIGA I D'ARA, EMBARCADA AL VENT DE L'ESPERIT

Us adreçam aquestes paraules de fe i d'esperança per compartir els projectes, les il·lusions i els compromisos que han desvetlat en nosaltres les dotze assemblees del sínode diocesà, convocat pel nostre pare i pastor, el bisbe Teodor, que ens guia en el seguiment de Jesús, en comunió amb els altres bisbes i el Papa, que presideix en la caritat totes les Esglésies del món.

Hem realitzat la tasca sinodal, "embarcats al vent de l'Esperit", l'Esperit que hem rebut del Pare i "que no és de covardia, sinó de fermesa, d'amor i de seny" (2 Tm 1,7), com ens recordava la inscripció que hem tengut davant en les assemblees sinodals.

Som membres d'una Església antiga, que durant més de set segles ha compartit amb el poble mallorquí goigs i sofriments, plors i esperances. Una Església que ha defallit de vegades en la fidelitat al seu Mestre. Una Església que ha mantengut fins al nostre segle un pes decisiu, amb llums i ombres, dins la societat mallorquina.

Com Església d'avui, estam atents als canvis profunds de la nostra societat que avança amb rapidesa cap a horitzons fins ara insospitats, per mor del progrés de la ciència i de la tècnica, per la integració a Europa, per l'entrada en un procés de globalització econòmica i cultural; canvis, tots, que reclamen de la comunitat cristiana mallorquina actituds i presència noves en el nostre poble.

2. QUÈ VOLEM FER A PARTIR DEL SÍNODE?

Dins aquesta situació nova, complexa i a la vegada engrescadora, volem:

Anunciar l'Evangelí de Jesús, Bona Notícia que dona sentit a la vida. És aquest Evangelí que volem transmetre als qui ens envolten, el que ens transforma en homes i dones nous, feliços per arriscar-nos a estimar Déu com ell ens estima, per esforçar-nos a estimar el pròxim com Jesús ens ha estimat. Aquest és l'amor que sempre ha de fer de l'Església ferment d'una societat nova, fonamentada sobre la germanor i la justícia.

Valorar els sagraments, sobretot l'Eucaristia, com a dons de Crist en l'Esperit, fonts de la vida nova; celebrar-los amb una participació millorada de fe personal i comunitària, i acollir la Paraula que ens salva, per formar comunitats vives, transformadores de la societat, obertes al Regne de Déu.

Prendre consciència que som comunió viva de creients en Crist que, des de la vocació pròpia, des de la família i la professió, des del ministeri rebut per l'ordenació, des de la consagració religiosa, no té cap més pretensió que cercar "per damunt de tot el Regne de Déu" (Mt 6, 33) i establir-lo a la nostra terra.

Formar una comunitat fraterna, en què tots estiguem disposats a compartir amb els altres els béns d'aquesta terra i els que duren per sempre, atents a les noves pobres que van sorgint en aquest país ric, on ens comprometem a ser servidors dels desvalguts i dels més petits, a

ser profetes lúcids per proclamar l'alliberament i denunciar tota injustícia, solidaris i oberts envers tots els qui pateixen agressions i mancances dels seus drets com a persones i fills de Déu a qualsevol país del món.

Acollir fraternalment, com a cristians i cristianes que som d'una illa tan oberta al turisme i a les migracions, els qui ens visiten o estableixen la seva llar entre nosaltres; vivint i promovent l'esperit ecumènic amb tots els qui creuen en Crist, amb els qui adoren l'únic Déu vivent i vertader, amb tots els qui, amb bona voluntat i segons la seva consciència, treballen per la pau i la justícia en el nostre món.

Entendre l'Evangelí més enllà del nostre mar, ajudant les Esglésies joves a créixer i a ser, en els seus pobles, presència eficaç de salvació i de promoció humana i social en tots els ordres.

3. LA NOSTRA FEINA ARA I DE CARA AL FUTUR

Agraïm com un do de Déu el treball sinodal que ha ajuntat més de quatre mil membres de l'Església mallorquina durant gairebé quatre anys. El treball sinodal de fer camí plegats ens ha fet conscients del pluralisme que ens enriqueix i de la llibertat de què fruïm en la comunitat cristiana; ens ha ajudat a reconèixer els valors amagats de moltes persones i grups eclesials i ens ha fet tèmer les pròpies flaqueces i mancances. Tot ens ha acostat i ens ha fet més humils i atents els uns envers els altres. Hem valorat la participació, per primera vegada en un sínode de Mallorca, de religioses i de seglars. Amb relació a aquests darrers, el sínode diocesà ha promogut la coresponsabilitat en la tasca de l'Església, tenint presents sobretot els joves, les famílies i les noves generacions, perquè ha cregut que en les seves mans hi ha el futur de la nostra Església i del nostre poble.

Com a Església de Mallorca, a partir del sínode i a les portes del tercer mil·lenni, feels a la consigna "Siau qui sou!", volem aprofundir i promoure la identitat del poble mallorquí, expressada en la cultura, en les tradicions i en la llengua pròpies. Elevam un càntic de lloança al Creador per la bellesa de la natura que ens ha regalat, i feim propòsit ferm de conservar-la amb tot esment. Estam disposats a excloure i denunciar qualsevol comportament de xenofòbia, a acollir i a integrar nous valors en la nostra trajectòria secular, restant sempre poble unit i no mai esqueixat per enfrontaments pertorbadors de la seva personalitat.

Ens urgim a nosaltres mateixos i demanam als preveres i als membres compromesos del poble de Déu d'acollir amb cor feel i generós les disposicions sinodals, de dur-les a terme amb valentia, realisme i constància, servint-nos del que ara tenim a les mans, sense ajornar res per a temps millors.

Animats per l'empenta evangelitzadora del beat Ramon Llull, laic i missioner, estam disposats a passar sempre envant, sense retrocedir mai, com volia el beat Juníper Serra. Confiam la saó de la sembra sinodal a la intercessió de la Puríssima Mare de Crist i Mare nostra, venerada a Lluc i a tants d'indrets de la nostra terra. "Envoltats d'un núvol tan gran de testimonis", de tots els qui a la nostra illa ens han precedit en el seguiment del Senyor, "posem-nos a córrer sense defallir en la gran prova que ens hem proposat" (He 12, 1): la d'oferir avui a tots els mallorquins i mallorquines la llum i la força transformadora de l'Evangelí de Jesucrist. ■

Una petita història dels sínodes del bisbat de Mallorca

1. CINC SEGLES SENSE SÍNODES

La història dels sínodes de Mallorca comença amb la restauració del bisbat, al s. XIII. Encara ens sorprenen al·lusions a un fet tan obvi com és que els bisbes de les Balears no varen participar, a l'antiguitat, en els concilis africans. No n'hi ha cap constància, tot i que no hauria estat cap fruita fora temps, ateses les vinculacions que tenia el cristianisme illenc amb Àfrica. Avui dir això crida l'atenció pel complex de superioritat que taca els cristians llatins. Però a l'antiguitat era ben al contrari. Àfrica va precedir les nostres illes pel que fa a la cristianització.

En un número ben recent d'aquesta revista vaig cridar l'atenció sobre un article del *Lexikon für Theologie und Kirche*, sobre Mallorca. D'aquest diccionari de teologia, ja se n'han fet tres edicions en 60 anys, la qual cosa ens fa veure la seva importància en el món de les facultats i centres d'estudis de teologia. A Mallorca, els onze densos volums que formen la segona edició poden ser consultats a diverses biblioteques. Amb bibliografia superada, un historiador peninsular acaba de mesclar els bisbats balears amb possibles participacions en els concilis de Toledo hispanovisigòtics, que certament són d'una importància que va més enllà de les fronteres hispàniques. Però això no justifica que en les poques línies de què disposa l'historiador al·ludit en dediquin algunes a aquesta qüestió fora de lloc. Ens basti dir que els bisbes balears contemporanis d'aquells concilis eren prou conscients que el seu sobirà era l'emperador de Constantinoble, sovint en conflicte amb els visigots. Just des d'aquest punt de vista era gairebé impensable que poguessin anar a aquells concilis.

La possibilitat mai no s'ha d'excloure, però els problemes de les esglésies balears poc tenien en comú amb les que es reunien a Toledo. Afegim que el més probable és que ni en sabessin res i, en tot cas, si haguessin intentat participar-hi s'hauria pres com una conspiració política. Ja veurem com el rei Carles III impedia la convocatòria dels sínodes. L'emperador i els reis antics disposaven de pocs mitjans de control, però no eren menys porucs que els reis absoluts moderns.

Tot ens mena a donar raó, una vegada més, a un altre historiador, també peninsular, que ens orienta per entendre millor els temps de la romanitat tardana, quan ens diu que cal

EMBARCATS AL VENT DE L'ESPERIT

SÍNODE DE MALLORCA

MISSA DE CLOENDA DEL SÍNODE
DIVENDRES 21 DE MAIG DE 1999 A LES 20'30
A LA SEU DE MALLORCA

tenir en compte la diversitat de les tradicions eclesiàstiques, en concret a la Hispània. Això és encara més vàlid per a les esglésies que es feren presents a les Balears, atès que possiblement comptaren entre els seus iniciadors amb cristians provinents de l'esponerosa Àfrica i que llavors varen veure com el seu tarannà quedava reorientat pels vàndals, que provocaren la con-

questa bizantina. Així, fins al segle XIII l'Església present a les Illes no es va vincular normalment a les de la Península.

2. DEL MODEL D'ESGLÉSIA DE L'ANTIGUITAT AL MODEL DE LA CRISTIANDAT

Quan encara no havien passat quinze anys de la celebració del concili del Laterà IV, el rei Jaume I (1229) posà les condicions per a la restauració del bisbat de Mallorca. L'Església catòlica retornava a les Illes, però no amb els mateixos trets de l'antiguitat. Ara el catolicisme s'havia reclòs dins el món llatí. L'emperador no era catòlic ni l'únic sobirà. L'Església catòlica havia assolit una sola disciplina i tendia a la unitat dels llibres litúrgics. Encara els bisbes sovint eren elegits, però per una institució abans inexistent, com era el Capítol de Dignitats i Canonges de la Seu. Els jueus abans eren objecte de la missió i ara els cercava la Inquisició. I, sobretot, els reis i els mercaders els necessitaven i els temien i per això no mancaven les persecucions i expulsions.

Els catòlics havien esdevingut molt resadors i creaven devocions, perquè, entre altres factors, no entenien la litúrgia, que havia passat a ser més sàvia i monàstica. Cap de les dues coses no són dolentes, tot al contrari, però sí intel·ligibles per a cristians que no just ja no entenien el llatí, sinó que no sabien de lletra. La celebració de la penitència s'havia complicat molt i cada cop esdevenia més una "confessió" que una reconciliació.

Abans els ministres s'ordenaven per al servei de la comunitat i després la majoria servia un altar. Fins i tot es parlava dels "altaristes". Possiblement a Mallorca, a l'antiguitat, no es degué parlar mai del vestit dels preveres i dels clergues i ara se'n parlarà a la majoria de reunions eclesiàstiques.

Antigament els preveres havien de viure en continència, tant si eren casats com si no. Hi ha una castedat pròpia de cada situació. Però l'experiència no havia estat molt afalagadora, com és ben bo d'entendre. Per això, atès que la vida matrimonial i el ministeri no es consideraven "casables", quan es restaurà l'Església a Mallorca ja era vigent la llei del celibat per als preveres. Per als tonsurats, que arribaren a ser molts de centenars, el matrimoni era permès. Aquests clergues fruïen d'algun benefici, al servei de l'esplendor del culte.

Les finances de l'Església antigament depenien, sobretot, de les ofrenes dels fidels. A l'edat mitjana es va crear el benefici, separat del servei pastoral. Per això, els preveres, bisbes i altres clergues vivien del que produïa el benefici. Com que les rendes no sempre creixien al ritme de la inflació, hi arribà a haver tota una munió de clergues i preveres que vivien gairebé en la misèria. Era un autèntic proletariat clerical. Tot això va produir la nefasta conseqüència, que els bisbes i preveres i altres beneficiats acumulaven beneficis, sense obligar-se personalment a servir la comunitat cristiana. A vegades ni tan sols els bisbes i els rectors visitaven en la seva vida la parròquia o el seu bisbat. D'aquí que el sistema beneficial fomentàs molta vagària i provocàs una irreparable decadència de la cura pastoral.

3. TRES CONCILIS, TRES MODELS D'ESGLÉSIA I TRES ESTILS SINODALS

Tot i que des de la restauració del bisbat de Mallorca hi hagi hagut una sèrie nodrida de concilis generals, hem de reconèixer que per a la història dels sínodes mallorquins solament són tres

els que hi han incidit. Es tracta dels concilis del Laterà IV (1215), de Trento (1545-1563) i el Vaticà II (1962-1965). Són concilis amb unes pretensions que abasten la vida general de l'Església, amb contextos força diferenciats, no just per la distància cronològica, sinó sobretot per la mentalitat subjacent.

3.1 EL CONCILI DEL LATERÀ IV (1215), LA GRAN OCASIÓ PER A LA CRISTIANDAT

El papa Innocenci III, que per a una determinada història representa la culminació del papat, l'any 1215 va reunir el concili del Laterà IV. Tanmateix els conciliaris provenien dels bisbats d'una Església que havia perdut tot l'Àfrica, que havia passat a l'Islam i tot l'Orient, en part musulmà i en part escindit pel cisma.

El concili reflecteix l'època. Hi havia els problemes de Gioacchino de Fiore, però sobretot els càtars i els valdesos havien reptat els bisbes i els papes quan apel·laven la pobresa evangèlica i la predicació dels laics, dues coses radicalment cristianes. Però el plantejament que en feren aquells sectors no comptaven en els fonaments, també evangèlics, del ministeri ordenat. D'aquest punt no en parlarem més, perquè tampoc no en parlen els sínodes de Mallorca coneguts; però la casa reial mallorquina conegué alguna experiència que acostava alguns dels seus membres a postures de pobresa radical. El Laterà IV establí la postura oficial del catolicisme llatí.

El que va preocupar el Laterà IV va ser la regulació de la predicació. Havien sorgit els frares dominics i franciscans, que es caracteritzaren per la seva predicació itinerant i per una pobresa radical.

En aquest context, comencen les normes que congriaren la Inquisició.

Per tal que no es multiplicàs la fundació de nous ordes religiosos, el concili féu una expressa prohibició de noves fundacions, que tanmateix fou impossible de mantenir.

Les universitats entraven dins una època esponerosa, el concili es preocupà que els bisbats instituïssin uns mestres de teologia en el Capítol de la Seu. A Mallorca aquesta institució, sobretot a l'edat moderna, té una història ben trista. Més tost és la història del no exercici d'aquesta docència. Les relacions que feren els bisbes a Roma, cada quatre anys, per a les anomenades visites *ad limina apostolorum*, ho demostren bé.

El sistema beneficial ja produïa els seus estralls; per això ja ens trobam amb prescripcions que regulen la rapidesa del nomenament dels bisbes i dels abats. El sistema d'elecció es regula amb detall. Evidentment, el concili demana una instrucció adient a aquell que rebrà un benefici, l'acumulació dels quals serà prohibida.

El Laterà IV produí un seguit de cànons disciplinars sobre el clergat. S'insisteix en la continència, en el fet d'evitar beure massa vi; es prescriu un vestuari decent i honest, sense exhibició de riqueses. També el clergue ha de ser fidel als deures establerts en el contracte del seu benefici.

Un canó que ha tingut molta ressonància és el 21, que estableix el manament de confessar i combregar una volta a l'any, com a resposta a la decadència de la celebració d'aquests sagraments. La missa ja s'oïa, pròpiament ja no se celebrava de part de la majoria.

També són terminants les prohibicions dels matrimonis clandestins.

El bisbe Diego de Arnedo

El bisbe Joan Vic i Manrique

El bisbe Josep Miralles

Una època en la qual els mercaders es feien omnipresents provocà la prohibició de la usura en general, però sobretot per part de clergues. D'aquí a parlar dels jueus no hi havia més que la passa següent: se'ls prohibeix que extorsionin els cristians i se'ls ordena que es distingeixin pel seu mode de vestir. No poden exercir càrrecs públics i els conversos no poden conservar pràctiques i ritus jueus.

També l'exsecallada del cisma d'Orient (1054) va quedar sense resposta en el concili. Però tampoc no ens hi fixarem, perquè això no va preocupar els sínodes; però sí que fou objecte de preocupació per part del beat Ramon Llull.

No hem fet, ni de prop, un resum del concili Laterà IV. Ara, la determinació que més ens interessa és la del cànon sisè, que estableix que cada any els bisbes metropolitans han de reunir en concili els bisbes de la seva demarcació o província eclesiàstica i cada bisbe ha de reunir els representants del seu clergat en sínode anual.

La seguretat dels eclesiàstics, que els permetia que el papa aparegués per damunt dels reis; la capacitat per intervenir amb relativa eficàcia en les finances; la imposició de la religió als súbdits dels regnes de l'Occident; la distinció sociològicament definida del clergat en els costums, en el seu mode de vestir, en el sistema de finançament; les seves immunitats, i la seguretat doctrinal són alguns dels trets de la Cristiandat.

La transformació de l'Església llatina fou enorme, però el profetisme de sant Domingo i de sant Francesc a poc a poc va ser massa reconduït per les formes establertes del catolicisme. La reforma evangèlica passà a ser administrada, més que promoguda. I el beat Ramon Llull hagué de patir sovint el desconhort davant la manca de sensibilitat envers els seus tres grans objectius. El projecte missioner de Ramon Llull despertà menys interès que els viatges de Marco Polo.

3.2 ELS SÍNODES ANUALS¹

3.2.1 EL PRIMER SÍNODE MALLORQUÍ, EL DE 1250?

Amb la restauració de l'Església, començà la història dels sínodes mallorquins. No sabem quin any, com tampoc no co-neixem de què va parlar la primera assemblea sinodal, que

potser coincideix amb la que va convocar el primer bisbe, Ramon de Torrella, l'any 1250. Però hi ha indicis, com per exemple una constitució del bisbe Pere de Jardí de 1298, que ens menen a pensar que el ritme per reunir els representants del presbiteri era anual.

3.2.2 DOS SÍNODES DE DATA DESCONEGUDA, DEL BISBE DE TORRELLA O DE MORELLA?

En el Museu Diocesà es guarden unes actes sinodals del s. XIII, que foren publicades en el *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* per Mateu Nebot² i que s'atribueixen al segon bisbe, Pere de Morella. Sorprenentment ens ha estat impossible fer unes verificacions, que són del tot imprescindibles. D'una banda, sembla que ens trobam amb textos de diversos sínodes, no just amb un, com se sol dir.³

Aquest sínode reflecteix el que hem recollit del Laterà IV. Referma la confessió anual, amb una cosa tan evident, com és el deure de restituir per assolir el perdó. Es regula la conservació de l'Eucaristia i la seva renovació setmanal. Les normes sobre la celebració de la missa són minucioses.

Els canonges han d'assistir a totes les hores canòniques per tal d'evitar sancions. Els clergues, des dels preveres fins a qualsevol beneficiat, cauran en suspensió en cas de concubinatge públic.

Es donen normes sobre els llegats amb objectiu religiós. Es recalca la prohibició dels matrimonis clandestins i es fan precisions sobre els impediments que poden tenir els possibles contraents.

El sínode, com el Laterà IV, regula la presència dels jueus, però segueix un ordre diferent. En primer lloc els prohibeix que tinguin esclaus cristians; no poden menjar carn públicament en quaresma i els cristians queden privats de menjar i de banyar-se amb els jueus. Si els esclaus dels jueus es batien, queden lliures i si els jueus adquireixen una casa o una terra d'un cristià, hauran de continuar pagant els delmes i les primícies, tot seguint aquí el cànon 67 del Laterà IV.

Un **segon sínode**, segons creim, podria ser de 1266 i en aquest cas l'hauríem d'atribuir al bisbe de Torrella. Insisteix en el celibat; els preveres no poden ser mercaders, ni partici-

par en les lluites entre els laics, han de vestir segons la norma establerta. Si un prevere entre en un orde religiós, no pot exercir el ministeri parroquial. D'altra banda, s'estableixen normes sobre la predicació dels frares, que pertanyen a una forma de vida que acabava de néixer dins l'Església llatina.

3.2.3 ELS SÍNODES DEL BISBE PERE DE MORELLA (12/10/1266-1282)

Trobam datada el set de març de 1269 una constitució sobre l'observança quaresmal, que seria el producte del primer sínode que tenim per segur del bisbe de Morella.

L'any següent, l'hauria reunit entre el 16 i el 31 d'octubre. Coneixem una sola constitució, adreçada contra els rectors de la Part Forana, que deixaven la parròquia i passaven el temps per Ciutat. En aquests casos, cada dia s'han de presentar al bisbe i han de participar "ab capa i sobepelis" a la missa de la Seu.

Un tercer document, del dia 19 d'octubre de 1271, mostra la preocupació pels preveres que viatgen i així s'excusen de resar les hores canòniques. Per impedir tal oblit, hauran de portar sempre el breviari. Cal tenir present, que aquest mot, referit al volum simplificat de les Hores Canòniques, era un neologisme llatí.

Finalment, un altre text que sembla també sinodal, de data imprecisa, extrema la misogínia clerical fins al punt que no es podran fer ornaments amb "veste duit de dona". D'altra banda, la Cristiandat s'afermava. Els rectors havien de presentar al bisbe la llista dels que no havien combregat i confessat per Pasqua, tot seguint la norma del Laterà IV. Assistim, així, als precedents del bitllet de Pasqua.

3.2.4 ELS DARRERS SÍNODES MEDIEVALS

Mn. Gabriel Seguí, que ha estudiat aquesta etapa sinodal, ens recorda que dins el s. XIV hi hagué diverses assemblees d'aquest tipus, però no en queda cap testimoni, si exceptuam el del bisbe Pere de Cima de 1385. Aquest darrer va establir que els sínodes a partir d'aleshores havien de durar dos dies, a més de precisar-ne tot el procediment.

Deu anys més tard, el bisbe Lluís de Prades va cloure la sèrie medieval coneguda. Insisteix en pràctiques devocionals, tant a l'Eucaristia com a la Puríssima. Retorna sobre l'hàbit clerical i la tonsura. Però hi ha una norma més important: s'estableix el repòs setmanal dels esclaus i de les esclaves. Els seus amos, especialment si són clergues, no poden exigir una contribució setmanal sobre allò que les esclaves hagin pogut guanyar en el prostíbul. Típica de la Cristiandat és la norma per als predicadors, particularment per als frares, que han d'empènyer el poble perquè pagui delmes i primícies.

3.3 EL CONCILI DE TRENTO (1545-1563)

L'Església catòlica manté el model de Cristiandat i l'endueix amb la reacció antiprottestant. Aquest punt penetra indirectament en els sínodes de Mallorca, en el sentit que en la seva exposició doctrinal s'accentua la força de la gràcia sacramental.

De tota manera, l'abast del programa tridentí no es pot condensar en un grapat de línies. Diguem, però, que pel que ens pertoca, hem de ressaltar que Trento va ser un concili que va promoure una gran renovació pastoral, de manera que supera amb escreix l'edat mitjana. En uns altres números d'a-

questa revista ja vaig exposar el que això significava pel que fa a alguns aspectes de la catequesi,⁴ per la qual cosa aquí ometré les referències a aquesta immensa aportació, que no podem valorar a partir de la decadència de la catequesi posttridentina. Si al cap de 450 anys s'han utilitzat els materials del s. XVI, no és cosa dels antics, sinó dels moderns. Ja basta dir que aquells catecismes hagueren de pagar l'immens tribut a la prohibició de la lectura de l'Esriptura en català i a la mateixa privació referent a les celebracions sacramentals.

La pietat del barroc va fomentar una religiositat molt devocional i l'espectacularitat del culte a l'eucaristia n'és una gran mostra. L'adoració revestia formes rituals, que no desdeien gens del cerimonial dels reis absoluts contemporanis. Quan parlem de l'adoració no volem ressaltar solament els aspectes que allunyen Jesucrist, sinó també aquesta relació religiosa que és palesa dins els escrits que qualsevol observador pot llegir en el Nou Testament. És a dir, és històricament perceptible la seva pertinença al nucli cristià.

D'altra banda, hem de lamentar que els descobriments d'altres mons per part dels països llatins paradoxalment no tingué cap incidència a Trento, ni en els sínodes mallorquins, excepte alguna referència tardana al consum del tabac dins les esglésies. Una pastoral més inculturada ni tan sols no es va besllumar.

La praxi sinodal va ser impedida, sobretot en el s. XVIII, pels reis absoluts.

3.3.1 ELS SÍNODES POSTTRIDENTINS

La relació d'aquests sínodes possiblement la tinguem ja prou esbrinada. Podem dir que la sèrie és ben curta, si la comparem amb la importància que donà el concili de Trento a aquestes reunions. Havien de succeir-se anualment i Pius V les considerava el gran motor per implantar la reforma. La realitat mallorquina, quant al número de sínodes, és la següent: cal dir, tot i que sigui de forma breu, que el bisbe Diego de Arnedo els celebrà el 1562 i el 1567, però no es varen imprimir. El seu successor, Joan Vic i Manrique, va convocar el primer sínode per al 13 de gener de 1577, del qual no sabem res. Ara bé, tenim constància que els va reunir el 1588, 1592 i 1597 (s'imprimiren el 1589, 1592 i 1597, respectivament). El primer del s. XVII fou convocat pel bisbe fra Simó Bauçà el 1611, any en què també fou estampat. Un segon sínode el reuní el 1619, publicat l'any següent. L'any 1636 correspon a la celebració i a la impressió del sínode del bisbe fra Juan de Santander. El 1659 el reuní el bisbe Diego Escolano, el qual, perquè algunes determinacions no agradaven a les autoritats civils, hagué de publicar-ne les actes a Madrid l'any següent. Encara que no se'n conservin les actes, sabem que el bisbe Bernat Cotoner reuní sínode el mes de juny de 1677. Clou aquesta sèrie el del bisbe Pere d'Alagó, que el presidí l'any 1691 i l'estampà el 1692.⁵

En la relació per a la visita *ad limina* del 2 d'octubre de 1770,⁶ preparada pel bisbe Francisco Garrido de la Vega, es diu ben clarament que per convocar el sínode es requereix l'autorització reial i que, a més, una vegada reunida l'assemblea és necessària la presència d'un emissari reial per expiar allò que es pugui dir. Es tracta d'una mesura que contrasta amb les llibertats que començaven a trencar la closca de l'ou de l'època tinguda com a minoria d'edat de la humanitat.

3.3.1.1 ALGUNS TRETS D'AQUESTS SÍNODES⁷

En primer lloc, diguem que hi participen solament el bisbe, les dignitats i els canonges de la Seu, els rectors de Mallorca i Menorca, amb el paborde d'aquesta illa, i poc més. Pere de Montaner ha ressaltat que el Capítol de la Seu era constituït per fills de la noblesa, de grans mercaders i de nissaga de militars. És a dir, el proletariat clerical, que era una bona part dels 600 o 700 capellans, hi tenia poc a fer. El laïcat hi era absent.

Si passam als tres sínodes següents, que foren impresos, observam una major sistematització. El de 1636 inclou en català un extens catecisme, adreçat als rectors.

A mitjan segle, concretament el 1659, el bisbe Diego Escolano reuneix l'assemblea, els resultats de la qual passaren al sínode següent. El bisbe Escolano hagué d'imprimir les seves constitucions a Madrid, perquè eren malvistes, en alguns punts, pels notables mallorquins. El de 1691 va quedar com a peça cabdal de l'organització de l'Església de Mallorca. El bisbe Pere d'Alagó va donar la possibilitat que es fessin suggeriments previs, però també es va queixar amargament que els consultats no hi parassin gaire esment.

Tot i que aquest sínode, contemporani a la darrera crema dels descendents conversos, no parlí del que aleshores era un problema recent i viu —el dels xuetes—, estableix la netedat de sang per entrar a la clerecia.

Malgrat caiguem en la repetició, hem de reconèixer que la pastoral que renovaren aquests sínodes és d'una qualitat molt superior a la pràctica anterior. S'aconsegueix la residència dels bisbes i dels rectors al seu lloc pastoral, cosa evident, però molt malmenada anteriorment. A final del s. XVIII els capellans practiquen exercicis, tenen conferències de moral setmanalment, l'oració és més assídua i el poble mallorquí en la seva majoria coneix les oracions fonamentals. Enquestes, visites *ad limina* i altres fonts ens assabenten d'aquesta transformació. Era això suficient per entrar en el s. XIX, segle durant el qual el liberalisme havia de posar nous reptes? L'experiència posterior ens mostra tota la comunitat cristiana, començant ben particularment pels bisbes, que quedaren ben descol·locats.

Aquests sínodes i els que segueixen fins a 1959, atesa la nombrosa clerecia, repartien les tasques pastorals segons els deures que cada clergue tenia, d'acord amb el benefici que l'obligava. Però no oblidem que la teologia del ministeri era amurada de conceptes feudals, partint del mateix ritm de l'ordenació, en el qual es reproduïa el cerimonial de la investidura dels magnats, cavallers, amb l'entrega dels instruments al que era ordenat, etc. D'aquesta manera, tots els ministres, des del més alt, prenien consciència de posseir una propietat sobre el ministeri, que es vinculava cada cop més a la jurisdicció, no a l'orde. Venien llavors els rectors "en propietat"; s'estenia a casos nombrosíssims la invalidació d'actes, de sagraments, que avui és ben difícil de veure'n el fonament. El control era el fruit pràctic d'aquesta teologia més tost administrativa que celebrativa. La comunió i la confessió pasquals eren controlades; a vegades solament el rector podia "administrar" els sagraments; es parlava amb un vocabulari que avui ens resulta absurd i estrafolari, com tenir "l'exclusiva dels sagraments" i més tard també es parlà de l'exclusiva de la catequesi; s'imposaran exàmens a predicadors que eren professors universitaris, etc. Aquesta teologia patrimonialista i que es considera administra-

El bisbe Jesús Enciso

dora de la salvació s'ha perpetuat, fins i tot després del Vaticà II, que ha introduït fortament la categoria de la història de la Salvació i de la presència del Regne de Déu.⁸

3.3.2 ELS DARRERS SÍNODES POSTTRIDENTINS

Incloem aquí els dos sínodes celebrats en aquest segle, és a dir, el de l'arquebisbe-bisbe bisbe Josep Miralles i Sbert Miralles⁹ i el del bisbe Jesús Enciso Viana.¹⁰ La seva eclesiologia i la disciplina clerical i general no s'allunyen gaire del que havien establert els sínodes anteriors. La perspectiva general és la de la Cristiandat, que l'any 1932 es va veure amenaçada per la II República. El 1959 començava a cruixir sobretot pel que fa als costums, a causa de la presència ja cridanera dels turistes, tot i que no trobam en el sínode d'aquell any una al·lusió expressa al turisme i menys a una pastoral que el tingüés present.

Els sinodals, en ambdós casos, són més representatius que en els segles anteriors. Romanen com una assemblea estrictament clerical. A més, la representació privilegia el clergat de Palma i el 1959 s'observa un pes molt alt dels responsables del Seminari.

També, a diferència dels sínodes de les altres èpoques, els religiosos hi tenen una presència i sobretot mereixen un tractament no exclusivament penal, com havien fet els anteriors. Especialment l'any 1932 hi ha expressions d'una eclesiologia inclusiva notables, en aquest punt.

També el 1932 hi ha unes pinzellades innovadores, quan es parla del sacerdoti del Poble de Déu. Hom diria que la tònica és fins i tot més propera als nostres dies que el sínode que el seguí, el de 1959. En aquest darrer, allò que tal vegada fou més durador ho trobam en les normes sobre la formació dels preveres.

De tota manera, haurem d'atendre el darrer sínode del s. XX per veure una doctrina del Poble de Déu, com a real descripció i no mera paràbola de l'Església.

Com a punt de referència interessant, crec que hi ha prou motius per dir que en el sínode de 1932 hi trobam molts d'elements del sínode que Miralles va celebrar a Barcelona l'any 1929. Miralles va rebre una prohibició de Roma, massa tardana perquè es pogués executar.¹¹

De fet, el sínode de 1959, convocat abans del concili Vaticà II, però celebrat dins el preconcili, és ben aliè a allò que tres anys més tard seria l'alè de l'Església catòlica.

Finalment, cosa insòlita, el bisbe Enciso posà el sínode sota la protecció de la Mare de Déu de Lluc, tant en l'edict de convocació, com en el decret de la promulgació.¹²

D'aquests dos sínodes, en podríem detallar més, si tenim present que són els més moderns, però classificant-los com a posttridentins, hi tenen aplicació les altres referències fetes abans.

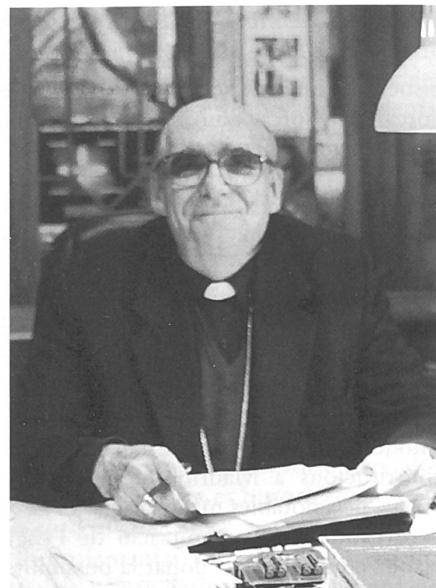
4. EL VATICÀ II I EL SÍNODE DE 1998-1999

És evident que el sínode convocat pel bisbe Teodor Úbeda ha seguit un procés totalment diferent dels anteriors. No hi entrarem, perquè ens correspon fer història. El sínode ha anat fent les seves opcions teològiques que, d'acord amb el Vaticà II, són pastorals. Partint d'aquestes opcions, sorgiran les derivacions que canalitzaran la vida de l'Església catòlica a Mallorca en el futur immediat.

5. LLISTA DELS SÍNODES MALLORQUINS

Data	Bisbe	Imprès
1250	De Torrella	No
126?	De Torrella	Nebot, BSAL, 13
1266	De Torrella	Nebot, BSAL, 13
1269	De Morella	Nebot, BSAL, 13
1270	De Morella	Nebot, BSAL, 13
1271	De Morella	Nebot, BSAL, 13
127?	De Morella	Nebot, BSAL, 13
1385	Cima	Villanueva, XXII
1395	De Prades	Villanueva, XXII-
1562	Arnedo	No
1567	Arnedo	No
1577	Vic i Manrique	Just convocat No
1588	Vic i Manrique	1589
1592	Vic i Manrique	1593
1597	Vic i Manrique	1597
1611	Bauçà	1611
1619	Bauçà	1620
1636	De Santander	1636
1659	Escolano	1660, Madrid
1677	Cotoner	No
1691	D'Alagó	1692
1931	Miralles	1931
1959	Enciso	1959, Barcelona
1999	Úbeda	En curs de celebració

Amb aquesta panoràmica molt ràpida podem tancar aquesta aproximació a la història dels sínodes mallorquins. Indubtable-

El bisbe Teodor Úbeda

ment, els primers de cada època contribuïren a implantar la disciplina establerta en cada concili. Els dos darrers ja hagueren de fer front a noves realitats, comptant amb el propi esforç. ■

*Josep Amengual i Batle, M.SS.CC.
Madrid, 22 de març de 1999*

NOTES

(1) Pere XAMENA, «Sínodes mallorquins. 1.- Sínodes Anuals», *Full Dominical. Església de Mallorca*, (endavant = FD) 20/núm. 27 (1996), 4; «2.- De què parlaven els antics», FD, 20/núm. 28 (1996), 4.

(2) «El segundo obispo de Mallorca Don Pedro de Muredine (1266-1282). (Continuación. Apéndice B Transcripción de los sínodos del Pontificado de D. Pedro de Muredine)», BSAL, 13 (1911) 195-197; 218-220; 238-240; 252-254; 267-269; 295-297; 316-318; 333-336.

(3) Justificam aquesta apreciació provisional en un altre assaig.

(4) «Trento, els sínodes mallorquins dels ss. XVIII i la llengua del poble», I i II, *Lluc*, 54 (1974), 269-271; 55 (1975) 42-43.

(5) Totes les portades dels sínodes impresos, les trobareu reproduïdes a *Llengua i catecisme*, p. 41-53, amb les correccions que es feren necessàries per incúria de la impremta.

(6) Visita *ad Limina* del 2 d'octubre de 1770.

(7) Pere XAMENA, «Sínodes mallorquins. 3.- Després del concili de Trento», FD, 20/núm. 29 (1996), 4; «5.- Sínode del Bisbe Santanders», FD, 20/núm. 31 (1996), 4; «6.- Constitucions sinodals», FD, 20/núm. 32 (1996), 4; «7.- Sínode del bisbe Escolano (1659)», FD, 20/núm. 33 (1996), 4 «8.- Sínode de l'Arquebisbe Alagó (1691)», FD, 20/núm. 34 (1996), 4.

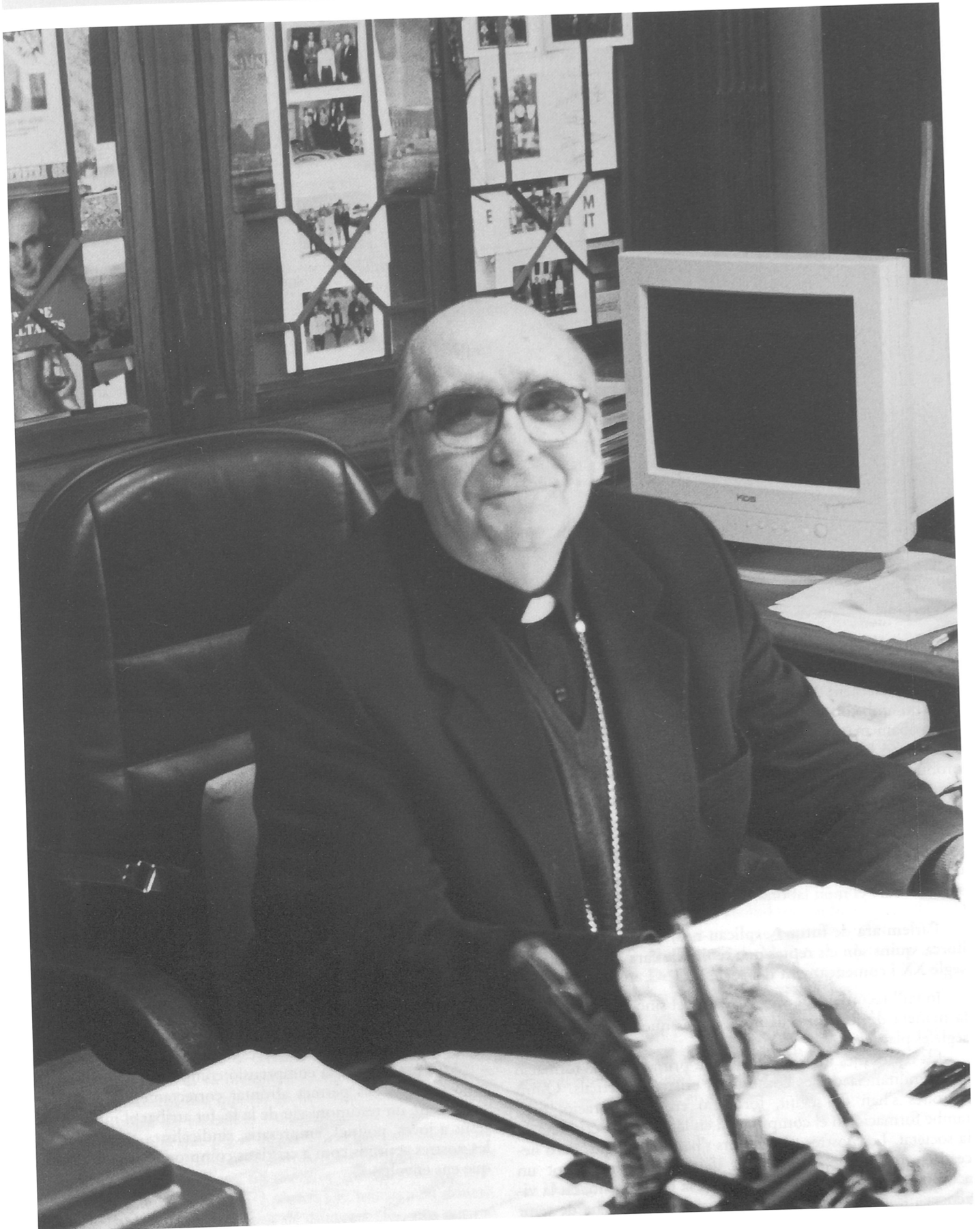
(8) Dins els anys vuitanta, em va tocar presentar uns textos a un dicasteri de Roma i a tots els llocs on es deia "celebrar", davant el meu astorament, el curial em ratllava el text i damunt hi escrivia "rebre", i així circula aquell text, que per la resta és molt bo.

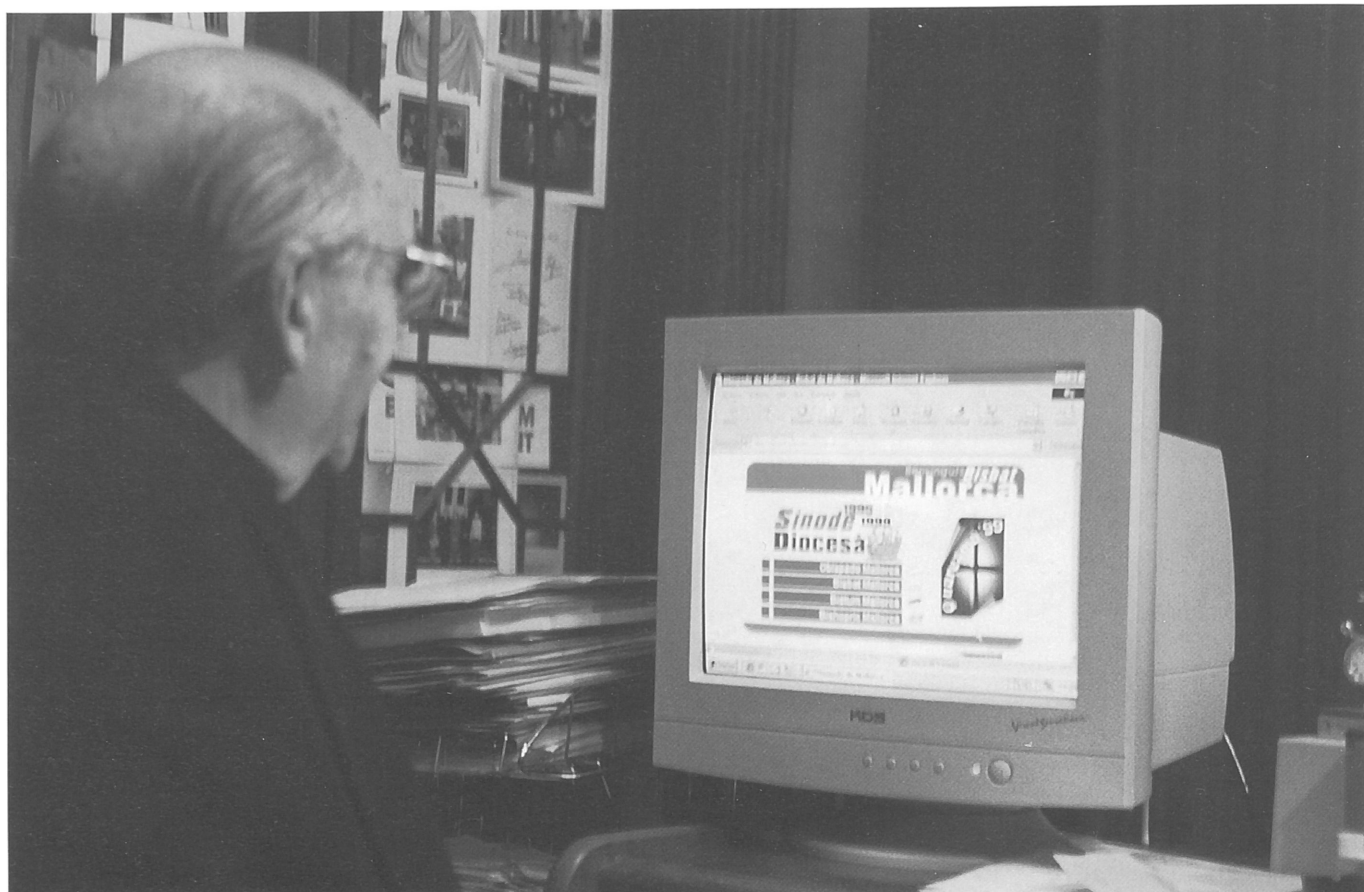
(9) Pere XAMENA, «Sínodes mallorquins 9.- Sínode de l'Arquebisbe Miralles», FD, 20/núm. 35 (1996), 4; Baltasar MOREY, «Cinquantenari. El sínode de l'Arquebisbe-bisbe Mons. Miralles», FD, 22/núm. 11 (1998), 3.

(10) Pere XAMENA, «Sínodes mallorquins 10.- El darrer celebrat», FD, 20/núm. 36 (1996), 4.

(11) En un altre escrit, que previsiblement sortirà en el *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*, oferesc algunes dades sobre aquest punt.

(12) Ara que ja no pot minvar la devoció de ningú, vull manifestar que em vaig sentir una mica confós, quan vaig resar per primer cop l'oració per al Sínode de 1998-1999, amb les volteres que es fan per rebaixar l'advocació de la Mare de Déu de Lluc. M'ha sorprès que això s'esdevingués en un dels episcopats més clars i entusiastes envers la que el poble té com a patrona de Mallorca, malgrat hom sàpiga bé que ho és la Immaculada. Però és més entenedora una advocació que un misteri o un privilegi de la Mare de Déu.

l'acord del Consell del Presbiteri i del Consell de Pastoral, que el pronunciament d'un grup de cristians en nom de l'Església, però no amb tota la responsabilitat de l'Església. Jo crec que ens trobam mancats d'instruments per, sobretot els laics que són també Església i són els que estan enmig de la societat, pronunciar-se com a tals laics en nom de l'Església i en terrenys en els quals, jo com a bisbe i la diòcesi, no ens hauríem que pronunciar. Cal cercar totes les vies perquè la veu de l'Església i dels seus membres arribi a la societat. Seria magnífic veure com un grup d'empresaris i sindicalistes, per exemple, es reuneixen com a cristians i es pronuncien sobre la justícia social i sobre el món laboral. Cal fer-hi molta de feina.

Parlem ara de futur i explicau-nos, com a bisbe de Mallorca, quins són els reptes que tenim de cara a aquesta fi del segle XX i començament del segle XXI?

Jo vull recordar que vaig convidar el sínode a parlar sobre la manera de fer front als nous reptes que en aquesta fi de segle es plantegen.

Els reptes més importants són, en primer lloc, la formació en la militància de les comunitats cristianes actuals. Quins mètodes s'han de seguir, formació en la celebració, però també formació en el compromís i en la presència cristiana en la societat. Les nostres comunitats s'han mantingut, però necessiten tot un replantejament dels instruments i tot un acompanyament en la concepció, en la vivència, en la militància de la fe. Aquesta formació ha de tenir

una clara fonamentació bíblica. La recuperació de la vida i llum central de la formació integral de persones i comunitats és essencial.

Un altre gran repte és incorporar dues nocions que em semblen de la màxima importància: la comunió —tots som un cos que ens hem d'ajudar, tot fugint de la competència i de la ignorància mútua— i la corresponsabilitat, la participació de tothom i això significa resituar-nos, resituar el ministeri ordenat —bisbe, preveres, diaques, vida especialment consagrada— i els laics. Es tracta de redescobrir el ministeri de cadascú.

El tercer repte el centraria en la vivència radical de l'evangeli. Encara hem de fer feina per viure, tots, més d'acord amb l'evangeli. No podem quedar al marge de la situació de desigualtat social, hem d'aprendre a compartir els béns, hem d'arribar a radicalismes evangèlics. Per últim ens hem de plantejar quin és el lloc que l'Església ha d'ocupar a la societat d'avui i com li hem d'oferir l'Evangeli de Jesús de manera intel·ligible en resposta a les seves necessitats.

Això passa per una comprensió comprensiva i realista del món d'avui i ens permet afrontar correctament el repte de transmetre un testimoni viu de la fe, fer arribar el missatge de Jesús a joves, polítics, empresaris, sindicalistes..., mitjançant les nostres actituds com a cristians compromesos amb el món que ens envolta. ■

*Pere Muñoz Perugorria
Nadal Bernat Salas*

■ SEBASTIÀ SALOM MAS
VICESECRETARI DEL SÍNODE

El sínode diocesà en la recta final

L'ITINERARI DEL SÍNODE

Fase preparatòria. Era el mes de setembre de 1994 quan el bisbe va publicar una carta, en la qual comunicava la decisió de convocar un sínode diocesà. Un mes després el bisbe va fer una consulta oberta a tot-hom demanant «què volem del sínode?» i nomenà una comissió preparatòria amb l'encàrrec d'elaborar-ne un projecte. Amb les respostes de la consulta, en la qual participaren unes 2.500 persones, i amb el treball de la comissió, el mes de juny de 1995 els consells diocesans de Pastoral i Presbiteral aprovaren el projecte del sínode, que després va ratificar el bisbe.

Primera etapa: tres anys de treball de grups. L'octubre de 1995 el bisbe va elegir una comissió general i es va inaugurar la primera etapa del sínode, que havia de durar tres cursos, durant els quals es formaren grups sinodals que estudiaren tres ponències i presentaren propostes concretes. Durant el curs 1995-96 s'hi inscriviren 517 grups, amb 5.742 persones que estudiaren la ponència titulada «L'Evangeli que dóna sentit a la vida». Durant el segon curs 1996-97 els grups inscrits foren 424, amb 4.440 persones per a l'estudi de la ponència titulada «Celebrar i viure la salvació en Jesucrist». En el tercer curs de 1997-98 el tema de la ponència fou «Cridats a compartir la nostra vida» i hi hagué 375 grups amb 3.800 persones. El lector haurà pogut comprovar que del primer al tercer curs es produí una davallada sensible de grups sinodals inscrits, tot i que no en puguem explicar exactament els motius. El fet és que hi va haver grups i persones que es retiraren del sínode o continuaren per lliure la seva reflexió sobre les ponències, com també n'hi va haver d'altres que s'inscriviren a partir del segon o del tercer curs.

Segona etapa: d'onze a tretze sessions sinodals. Dia 8 d'octubre de 1998 es va inaugurar la segona etapa, o sigui el sínode pròpiament dit, que és, en definició del dret canònic, «una assemblea de sacerdots i d'altres fidels, escollits d'una Església particular que per al bé de tota la comunitat diocesana presten ajuda al Bisbe de la diòcesi.» L'assemblea sinodal és formada per 165 membres: 68 preveres, un diaca permanent, 12 religiosos, 13 religioses i 71 seglars (37 homes i 34 dones). Els membres sinodals provenen de diferents vies: uns per raó

del seu càrrec, tal com preveu el dret canònic; uns altres en representació dels grups sinodals, segons uns barems proporcionals establerts per la comissió general, i finalment un petit grup elegit pel bisbe per completar la comunió eclesial. La comissió general va reestructurar les tres ponències inicials en set nuclis temàtics, va elaborar un reglament i una metodologia i va fer un calendari d'onze sessions, una cada dues o tres setmanes des del mes d'octubre fins al mes de març, ampliable a dues sessions més en cas que resultassin insuficients.

Actualment, a final del mes de febrer de 1999, l'assemblea sinodal ha celebrat 9 sessions i els seus treballs es troben d'aquesta manera:

- Els tres primers nuclis —titulats respectivament «L'Església enviada al món, pelegrina a Mallorca, al llindar del segle XXI», «L'Església que anuncia l'Evangeli» i «L'Església que celebra la salvació en Jesucrist»— ja han estat estudiats, debats, esmenats, votats i aprovats per l'assemblea, i posats en mans del bisbe per a la seva ratificació.
- El 4t nucli titulat «L'Església, comunió de creients en Crist: el laïcat, la família, els ministres ordenats, la vida consagrada» s'ha acabat pràcticament de debatre i està pendent de les correccions que el relator i la mesa de ponències hi han d'incorporar i de la votació posterior de l'assemblea.
- El 5è nucli titulat «L'Església servidora i fraternal, evangelitzadora dels pobres» encara només s'ha començat a tractar.
- El nucli 6è, «L'Església catòlica de Mallorca, oberta a les altres Esglésies, missionera i acollidora», ja ha estat presentat a l'assemblea i començarà a ser tractat pròximament.
- I el nucli 7è, «La diòcesi de Mallorca, organitzada al servei del Regne de Déu», ja ha estat estudiat i debatut en una primera ronda, i està pendent de les propostes que el bisbe presenti a la consideració o votació de l'assemblea.

Encara és possible, però francament difícil, que amb les dues sessions que manquen segons el calendari inicial es puguin acabar d'estudiar i votar tots els temes pendents. És previsible, per tant, que el sínode faci dues sessions més i que acabi el mes de maig a l'entorn de la festa de pentecosta.

EXPECTATIVES I FRUSTRACIONS

Durant la darrera sessió sinodal del mes de desembre, un 80% dels membres sinodals respongué a un qüestionari d'a-

Joan Bestard, Jaime Oliver, el bisbe Teodor Úbeda i Pere-Joan Llabrés en un acte sinodal a la capella del Seminari nou (Foto: Arxiu *Diari de Balears-Ultima Hora*)

valuació, que mostra que en aquells moments, mentre hi havia un 37% de gent satisfeta personalment respecte del sínode, n'hi havia un 21,5% que no n'estava satisfeta i un 40,5% que n'estava només regularment. La meua percepció és que avui dia el percentatge de gent satisfeta per la marxa del sínode ha augmentat, perquè les sessions han anat guanyant en participació i en qualitat de les intervencions. Així i tot, em queden alguns interrogants: on se situa el 20% que no respongué el qüestionari? Per què hi ha un percentatge elevat de sinodals (prop d'un 40%) que no ha obert boca? D'altra banda, l'alta participació de les sessions (un 87% de mitjana), amb la major part d'absències prèviament justificades, i el fet que els tres primers nuclis que ja s'han votat hagin resultat aprovats íntegrament per majoria absoluta —és a dir, per més del 66% dels vots— demostra que el sínode respon a les expectatives de la majoria. Així i tot, parlant amb uns i altres, no amb tots evidentment, una impressió bastant general és que el sínode serà important, no tant pels documents que s'hauran

elaborat ni per les resolucions que es prendran, sinó per una nova consciència de corresponsabilitat, sobretot per part d'un grup de laics i laiques de l'Església de Mallorca, que podrà suposar una injecció important de vitalitat en vistes al futur.

Les frustracions per part dels que no estan contents de la marxa del sínode, com alguns grups sinodals que s'inscriviren en un principi i després es retiraren i també un membre sinodal que ha presentat la dimissió després d'algunes sessions, vénen principalment per diversos motius: o perquè les seves opinions no varen ser recollides o suficientment tengudes en compte; o perquè s'havien creat falses expectatives del sínode, esperant que una Església diocesana podria manifestar alguns punts de vista divergents respecte a les directrius de l'Església universal; o pel desencís de veure que el sínode no és decisiu, sinó solament consultiu i que, per tant, els relators de les ponències, la comissió general o el bisbe poden, al cap i a la fi, acceptar o rebutjar l'opinió de la majoria. ■

“SA NOSTRA”

Obra Social i Cultural

Si estimes Mallorca, assegura el seu futur.

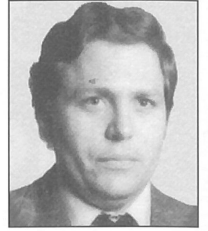
El que més ens importa als mallorquins i mallorquines és la defensa dels nostres interessos patrimonials, del passat i del present, però sobretot la protecció del futur de les nostres famílies.

El Territori i la seva protecció, el Benestar dels més grans i necessitats, la Cultura i el Patrimoni Històric, el Foment de l'Ocupació i les Tradicions, l'Esport Base i la Joventut, els Serveis Municipals amb més instal·lacions per al ciutadà, el respecte pel Medi Ambient i la qualitat de vida. Competències i responsabilitats que tenim depositades als mallorquins en el Consell de Mallorca i que gestiona en cadascuna de les seves àrees assegurant el que més importa a Mallorca, els mallorquins.

Consell de Mallorca

■ **GASPAR ALEMANY I RAMIS**
PRIOR DE LLUC

En el Sínode també s'hi aprèn

Quan s'ha experimentat una asseguda de cinc hores dissabte sí, dissabte no —aquest seria l'element menys rellevant del sínode diocesà— i s'ha pogut viure *in situ* el desplegament d'aquest esdeveniment del qual fa anys que es parla a la diòcesi, a hores d'ara, amb la sessió novena llesta, hom es pot atrevir a fer algunes valoracions.

1. EL SÍNODE ÉS ASCÈTICA D'APRENDRE A ESCOLTAR

Amb unes bones orientacions metodològiques i un reglament que a vegades, tot s'ha de dir, marca el camp d'aquesta assemblea de 165 sinodals, el sínode és un assaig permanent del que suposa escoltar, conversar, reflexionar, acordar plegats sobre una sèrie de qüestions vives de la nostra Església.

És, en definitiva, un aprendre a caminar i a fer possible que els nostres debats no siguin intel·ligibles, sinó que arribin a convergir en uns elements operatius i avaluable.

2. DRET A PARLAR, LLIBERTAT D'EXPRESSIONI

A l'assemblea, s'hi parla. Ho fan amb avantatge els laics i laiques, però els capellans, religiosos i religioses tampoc no són muts. Però qui vol pot parlar. No em referesc ni de lluny a aquests pseudodebats televisius on se superposen, juxtaposen i, a vegades, es fa callar a crits la persona que hi intervé.

Llibertat d'expressió per poder treure al mig de l'assemblea temes fronterers en la vida de l'Església, com el celibat opcional, el ministeri ordenat de la dona, alguns tics de capellà... Llibertat d'expressió que no cal confondre tal vegada amb el fet de "poder dir el que pens". La llibertat passa també per parlar sense embuts, i des de la comunió de temes menys estel·lars, però més preocupants dins la vida eclesial i que formen part dels maldecaps quotidians de moltes persones.

3. UN DIÀLEG PER MILLORAR

Sovint a la sala sinodal de La Salle de Palma s'ha dit i repetit que el que interessa és que les intervencions siguin presentades a la mesa de relators per escrit, amb textos alternatius o esmenes a la documentació presentada per ser discutida i votada. La temptació "involuntària" del faristol i el micròfon serveix per expressar sovint bones i honestes intencions, ganes de convèncer amb relació a un tema determinat, etc. Però corre el risc de quedar en això: molt bones i saboroses paraules. Tanmateix aquests moments que anomenem "de petició de paraula" afaforeixen la frescor del debat, encara que sigui menys reglat.

4. DELS 3 MINUTS A LA MÀ ALÇADA

Mà alçada per intervenir directament sense prèvia petició de paraula per escrit. Mà alçada per manifestar el parer immediat

Acte sinodal al final d'un dels cursos de reflexió (Foto: *Diari de Balears-Última Hora*)

diat en referència a quelcom que s'ha d'incorporar o no a la redacció definitiva d'un tema determinat.

És una pràctica que també facilita l'espontaneïtat i que serveix també a l'hora de valorar el grau de participació dels components.

5. LA QÜESTIÓ LINGÜÍSTICA

Tota la documentació escrita és presentada sempre en català, el més correcte possible. El 99% de les intervencions són fetes sempre en la llengua vehicular del nostre poble. Hi ha hagut alguns moments de discrepància sobre bilingüisme i altres llengües, redacció d'un paràgraf sobre el tema de la llengua a la litúrgia... Però en el moment de la votació de les propostes que feien referència a aquesta qüestió, la majoria s'ha decantat pel foment i l'ús corrent de la llengua catalana a l'Església de Mallorca, sense menystenir qui parla habitualment altres llengües.

6. PERMEABILITAT DE LA MESA I DE LA PRESIDÈNCIA

Crec que la impressió, meva certament, és que la varietat de persones que han format la mesa de presidència ha afavorit una permeabilitat al moment d'acceptar els suggeriments dels sinodals. Pos per exemple el fet de tenir a mà el text complet de les actes llegides i aprovades al si de l'assemblea, poder tenir amb antelació els fulls de votació... Aquesta qüestió mereix més que un aprovat. No s'han d'amagar tampoc algunes veus discrepans en referència a la capacitat d'exercir el lliure dret a parlar com a membre d'una assemblea sobiranament constituïda. I a alguna interpretació del reglament.

L'assaig està gairebé enllestit. La partitura s'ha d'imprimir i repartir les diferents partícels d'aquesta simfonia als membres de l'Església que l'hauran d'interpretar. Parlo d'un únic text, que necessàriament té per obertura l'evangeli de Crist que ha d'impregnar tot el desplegament dels diferents acords sinodals que ratificarà el nostre bisbe. Aquest moviment no hauria de caure en una interpretació en to menor; el món nostre vol saber què diu i què li ofereix una Església que a la tarja de presentació diu que és «sagrament universal de salvació». ■

■ JAUME OLIVER
DELEGAT D'APOSTOLAT SEGLAR

Present i futur del laïcat a l'Església de Mallorca

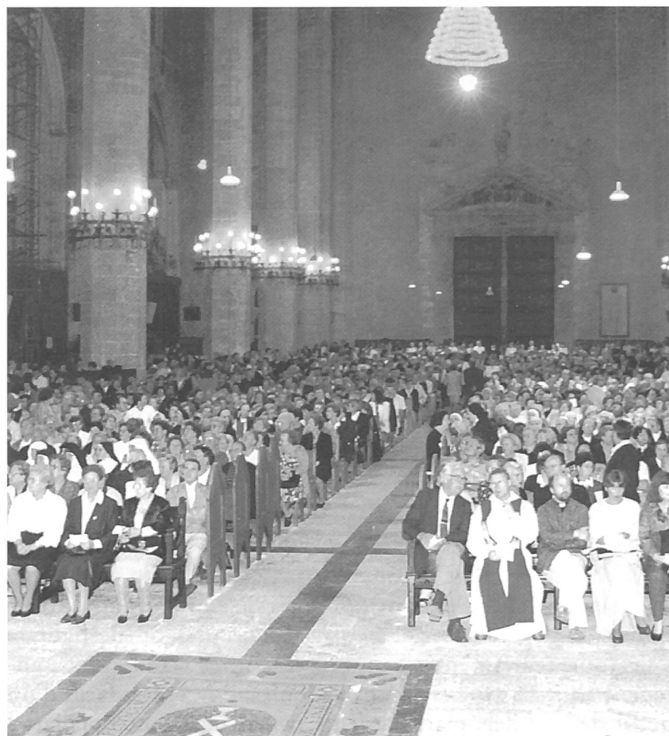
1. LAÏCAT I SINODALITAT

La celebració a l'Església de Mallorca del sínode diocesà ha constituït una avinentesa extraordinària per a la reflexió, el debat i la proposta de canvis per al futur (de conversió personal i institucional, en paraules del nostre bisbe). També ha estat un període per a la constatació de les mancances i limitacions de les persones i dels grups que la integren, i de la mateixa Església mallorquina en el seu conjunt. S'han tractat amb coratge i amb llibertat —en els límits propis d'un sínode diocesà— molts d'aspectes, alguns ben punyents, de la vida de la nostra comunitat, en comunió amb tota l'Església i al mateix temps amb sensibilitat vers una problemàtica complexa i nova, i s'han explicitat vivències, frustracions i disponibilitats. De tot això, amb l'ajut de l'Esperit, n'haurà de sortir l'empenta renovadora que farà l'Església de Mallorca més signe i testimoni de Jesucrist en el si d'una societat cada vegada més cosmopolita i cada vegada més del segle XXI, lluny de qualsevol perfil de cristiandat.

La temàtica referida al laïcat ha estat tractada en diferents moments, especialment en el nucli temàtic 4, i constitueix un dels aspectes que més expectatives ha generat amb motiu del sínode. Certament, la necessitat d'un laïcat adult, format, organitzat i corresponsable dins l'Església i intensament present en les estructures socials amb una clara missió evangelitzadora és compartida per tothom, si més no a nivell teòric i doctrinal (no fer-ho així seria passar per alt els plantejaments del concili Vaticà II i del postconcili).

Però les diverses possibilitats metodològiques i organitzatives per convertir aquests principis en una realitat (moviments laïcals i grups concrets, estructures i funcionament participatiu intraeclesial, espiritualitat laïcal, etc.) són, encara, qüestions obertes, que necessiten un aprofundiment i un consens que, en tot cas, conduirà a una pluralitat d'alternatives.

I, en darrer lloc, la necessària implicació del laïcat en aquest procés, també del clergat i dels col·lectius de vida religiosa, per tal d'aconseguir per a l'Església de Mallorca una sinodalitat real i permanent —totalment impossible sense el laïcat— constitueix encara, avui més que mai, un repte i un espai per al diàleg, i la motivació recíproca, des de la convicció que la plenitud de l'Església serà impossible sense el laïcat.

Celebració a la Seu de Mallorca a l'inici del sínode (Foto: *Diari de Balears-Ultima Hora*)

La presència, la maduresa i la corresponsabilització del laïcat són elements consubstancials i imprescindibles per a la sinodalitat de l'Església.

2. LA CULTURA DEL LAÏCAT

Si des de l'anàlisi històrica i la reflexió eclesial constatarem que la cultura de l'Església —és a dir, l'estil, la sensibilitat i les formes d'actuar— ha estat al llarg dels segles eminentment clerical i radicalment jeràrquica i jerarquitzada, cal constatar ara també, des de l'aprofundiment en la doctrina conciliar i postconciliar, que la cultura actual de l'Església hauria d'esser de comunió, aprofundint en la perspectiva de poble de Déu.

A aquesta nova cultura l'anomenem ara «cultura del laïcat», no amb la voluntat de provocar cap «canvi de poder» ni,

molt menys, de ferir cap susceptibilitat ni de descentrar la vida de cap comunitat eclesial. Tot el contrari, ja que la cultura del laïcat és un estil de viure l'Església i dins l'Església, derivat de la doctrina conciliar i postconciliar, que considera el laïcat un col·lectiu adult i resitua dins l'Església el clergat i la vida religiosa, defugint classificacions i jerarquitzacions preconcilars i incompatibles amb la radicalitat de l'Església com a comunitat.

Aquesta nova cultura simplifica i desmitifica el poder dins l'Església (tot el que s'ha d'aconseguir per poder és ben poc evangèlic); agermana tot el poble de Déu en comunitat (laïcat, conjunt de ministeris ordenats i vida religiosa) i suprimeix motius de susceptibilitat en la dinàmica del treball conjunt, centra les perspectives de la vida eclesial (pot haver-hi d'altre centre que Jesucrist? pot esdevenir «centre» cap col·lectiu eclesial i, fins i tot, l'Església mateixa?).

La cultura del laïcat converteix en històrica l'època dels compartiments estancs a l'Església i considera que quan el clergat, els diferents grups de vida religiosa o el laïcat creixen en qualsevol dels àmbits que els són propis, tots els altres col·lectius creixen. I a l'inrevés, quan algun d'aquests col·lectius pateix, es desmoralitza o perd la brúixola, són tots els altres que també ho fan. La cultura del laïcat no podrà ésser mai fruit de l'actuació d'aquest col·lectiu de forma aïllada. Cal que els altres col·lectius es qüestionin tots els seus plantejaments i actuacions amb relació a aquesta nova cultura, des de la convicció que tot el que no es fa a favor es fa en contra, ja que consolida la situació actual que ha portat l'Església a un carreó sense sortida.

La cultura del laïcat, en el sentit abans explicat, implica que mai no es podrà fer ja una reflexió o una proposta sobre el laïcat sense referir-la i contextualitzar-la en el conjunt dels altres col·lectius eclesials: ministeris ordenats i vida religiosa.

3. EL FUTUR DEL LAÏCAT A L'ESGLÉSIA DE MALLORCA

La celebració del sínode i el desenvolupament del postsínode han de facilitar la concreció d'unes línies de treball que vertebrin la vida eclesial mallorquina dels propers anys (deu? quinze? vint?). El laïcat ha de passar d'un present «desfigurat» a un futur (certament mai acabat ni tancat) «configurat», entenent aquesta expressió com l'adquisició i consolidació d'un perfil derivat dels plantejaments conciliaris i postconciliaris i construït conjuntament («con-figurats») per tots els col·lectius integrants de l'Església mallorquina. En aquest perfil, s'hi poden destacar els següents aspectes:

3.1 Formació. El laïcat del futur haurà de fonamentar i instrumentar la seva identitat i missió en una intensa i extensa formació, adaptada i adequada a cada cas, grup i situació.

La formació del laïcat és la clau de volta de l'edifici que som cridats a construir.

3.2. Organització. El laïcat desorganitzat no és el que ara necessita l'Església ni el que es deriva de la nova eclesiologia conciliar. Més que laics i laïques en dispersió, atomitzats i agrupats en una infinitat de moviments, l'Església necessita el laïcat.

I d'aquesta convicció, tots n'hauríem de participar.

3.3. Coordinació amb els altres col·lectius. Aspecte bàsic i profundament eclesial que haurà de promoure activitats de

formació, d'evangelització i de pastoral amb implicació de ministres ordenats, religiosos/es i laics/laiques.

3.4. Sentit d'Església. El laïcat de l'Església, no tot sol, però de forma radical i necessària. Per això serà constructiu o no serà res. Cal comprendre i estimar l'Església per transformar-la i fer-la diferent, des de dintre. És una qüestió cabdal, difícil i potser decisiva.

Per acabar, resulta adient reproduir els trets d'identificació del nou laïcat de l'Església de Mallorca, en paraules de Mons. Teodor Úbeda, reptes per a tots i espais de profunda implicació:

1. El nou laïcat ha de ser vertaderament creient en Jesucrist.
2. El nou laïcat ha de viure compromès amb l'Església i amb el món.
3. El nou laïcat ha de ser eminentment evangelitzador.
4. El nou laïcat s'ha de situar en un procés continuat de formació.
5. El nou laïcat ha de ser un laïcat cohesionat i organitzat.

El futur del laïcat de Mallorca serà el futur de la seva Església. Serà el futur que entre tots construirem i en el qual qualsevol actuació o omisió podrà tenir greus conseqüències. ■

BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ

A més de la lectura dels set nuclis temàtics tractats a l'assemblea sinodal (especialment el nucli temàtic 4), és recomanable la lectura de la publicació núm. 1 de la Delegació d'Apostolat Seglar, *El laïcat a l'Església de Mallorca. Reflexions i propostes*. (Palma, 1998), que recull el text de les ponències presentades a les «Jornades sobre laïcat» de 1997.

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colon Telèfon 971 50 19 00

INCA

■ ROSER PUIG

Les comunitats cristianes de Mallorca hem participat en el Sínode

Les Comunitats Cristianes de Mallorca vàrem rebre la notícia de la convocatòria del sínode diocesà amb esperança, però amb un cert escepticisme a la vegada. Esperança, perquè consideràvem que un esdeveniment d'aquesta magnitud, que implicàs tots els catòlics de l'illa, tal vegada podria treure la nostra Església local de l'apatia. Escepticisme, perquè estàvem assabentats de l'escassa o nul·la repercussió que havien tingut en el Vaticà, seu central de l'Església universal, els diversos sínodes que darrerament s'havien fet arreu del món. Estàvem informats també de les instruccions enviades des de la Cúria romana a les diòcesis amb relació a aquest tema i, per tant, coneixíem la prohibició expressa d'enviar a Roma conclusions finals que s'apartassin del que hom considera «contingut de la fe» o doctrina oficial de l'Església. En definitiva, els gran temes morals que afecten els catòlics de tot el món no podien ser tocats en els sínodes locals, ja que correspon al Vaticà discernir, opinar i legislar sobre aquests temes, tal com està organitzada l'Església universal catòlica en aquests moments.

El nostre escepticisme augmentà quan vàrem comprovar el «dirigisme» de què patia la metodologia elegida per fer el sínode d'una forma ordenada. Aquest «dirigisme», d'altra banda, era completament comprensible, i fins i tot imprescindible tenint en compte les circumstàncies, si volien evitar-se llargues i inacabables discussions sobre temes en els quals l'Església local no tenia competències. I era una cosa molt probable, a causa de la sensibilitat existent entre els fidels sobre determinats temes —precisament dictaminats tabú des de Roma i que són els que aclaparen, preocupen i afecten un bon nombre de creients. A més, aquests temes podrien haver sorgit al llarg de les sessions sinodals, però el resultat final sempre seria el mateix: això no és de la nostra incumbència.

Tenint en compte aquestes traves, alguns grups diocesans, especialment actius i compromesos amb els pobres, varen preferir declinar la invitació de participar en el sínode perquè consideraven que no tenia sentit sobrecarregar-se amb reunions per aconseguir, al cap i a la fi, tan sols una reorganització de l'organigrama diocesà; mentrestant, els grans temes de fons, vertaders obstacles per a l'evangelització, havien de ser eludits i aparcats. Temes com, per exemple, el que constitueix en si mateix un escàndol per al món: els pobres no poden ser

Reunió sinodal (Foto: Arxiu *Diari de Balears-Ultima Hora*)

evangelitzats davant l'evident avidesa de poder, prestigi i honors d'aquells que regeixen el destí de l'Església en aquest moment; o també la secular i gelosa acumulació i custòdia de riqueses per part de la institució.

D'altra banda, existeix la intransigència d'una doctrina oficial que nega l'equiparació home-dona en el si de l'Església; que rebutja la realitat homosexual i els seus drets legítims, o que impedeix a aquells que han fracassat en el matrimoni la possibilitat de refer la vida, per posar algun exemple. Això allunya, o fa que se sentin segregats, molts de creients, batiats catòlics, que no poden comprendre la manca de misericòrdia i sensibilitat per part d'una Església hereva de l'Evangelí de l'Amor.

A pesar de tot, les Comunitats Cristianes, tot i saber les limitacions amb què naixia el nostre sínode, vàrem decidir seguir endavant i participar en l'estudi, la discussió i l'aprofun-

Comissió general del sínode (Foto: Arxiu Diari de Balears-Ultima Hora)

diment de les ponències que els organitzadors oferiren a tota la diòcesi. Perquè d'una cosa estàvem segurs: quan es tanquen totes les finestres i portes, l'aire no pot circular. I com que creiem, com Pau de Tarso, que «l'Esperit bufa on i quan vol», sempre que hi hagi una esclatxa per on poder escolar-se, decidírem aportar el nostre granet d'arena amb tota la voluntat i l'entusiasme possible.

Nosaltres, com tots els que creuen en Jesús de Natzaret, ens consideram Església, poble de Déu —tal com concebé el concili Vaticà II en la seva constitució *Lumen Gentium* cap. II—, tot i que ara mateix no tenim cap possibilitat com a poble

de canviar la legislació eclesial a fi que la nostra Església pugui convertir-se realment en una reunió de germans i germanes que s'estimen i se serveixen mútuament, estam convençuts que podem alçar la veu per dir, tant als poderosos com a aquells que sofreixen opressió, que Déu és Pare i Mare i que ens estima a tots per igual, fins al punt d'enviar al món el seu Fill únic per mostrar-nos el camí perquè tota la Humanitat assoleixi la plenitud de felicitat a la qual està cridada.

Per això ens vàrem reunir amb diferents grups, afins a les nostres inquietuds de llibertat, justícia i amor fraterno, i entre tots decidírem redactar un manifest que recollís les diverses iniciatives i reformes que, segons el nostre parer, són necessàries perquè la nostra Església catòlica arribi a ser realment el sagrament de la Llum del Món.

Hem recollit signatures entre les persones que estan interessades en aquest projecte de renovació eclesial i hem tractat de difondre el manifest en els mitjans de comunicació, amb l'esperança que l'Esperit del Senyor, l'assistència del qual invocà la nostra diòcesi a l'inici del sínode, faci la resta.

Però la publicació del manifest no s'ha d'interpretar com un intent de boicotejar el sínode. Ben al contrari, nosaltres l'en consideram un complement. Es tracta de manifestar, d'una manera extraoficial, els somnis, els desitjos i les esperances del poble de Déu, que no poden expressar-se de forma oficial.

Desitjos i somnis que poden ser més o menys erronis, en opinió de la jerarquia, però que no han de ser silenciats, sinó que ben al contrari han de ser escoltats i tinguts en compte. ■

FORTEZA
Roca TOBAJAS

FORTEZA TOBAJAS, S.A.
Distribuïdor de Cambres de Bany,
Calefacció i Aire Condicionat

Roca

Exposició i oficines:

31 de Desembre, 22
Tels. 971 29 60 01 - 971 29 47 95 • Fax 971 75 93 16
07004 Palma - Mallorca

Magatzem i venda:

Nicolau de Pacs, 15
Tels. 971 46 28 34 - 971 46 15 49 • Fax 971 46 29 69
07006 Palma - Mallorca

Dielectro Balear

Sociedad Anónima

► Gremi Fusters, 43
Polígon Son Castelló (ASIMA)
07009 PALMA DE MALLORCA
Telèfons: 971 20 44 64 (6 línies)
971 75 56 25 - 97175 56 81 - 97175 42 42

Fax: 971 75 82 29 **ELECTRICITAT**

► Carrer de la Pagesia, 68-B
Polígon Industrial
07500 MANACOR (Mallorca)
Telèfons: 971 55 53 51 - 971 55 55 55 **MAQUINÀRIA**
Fax: 971 55 53 62

► Extremadura, 21
07800 EIVISSA
Telèfons: 971 30 12 11 - 971 30 30 03 **IL·LUMINACIÓ**
Fax: 971 30 02 57

► Polígon Industrial, G 103
MAÓ (Menorca)
Telèfon: 971 36 17 09

► Polígon Industrial, 41-bis
07760 CIUTADELLA (Menorca)
Telèfons: 971 38 06 93 - 971 38 26 19 **AÏLLANTS**
Fax: 971 38 64 29

■ BARTOMEU BENNÀSSAR

El sínode «impossible»?

(Fotografia subjectivament desdibuixada)

Aquests dies ha tornat a les meves mans un llibre de B. Lonergan *Insight*, mestre per comprendre el comprendre humà, encara que professor ben difícil a la Universitat Gregoriana de Roma. En les pàgines que dedica a l'ètica posa de relleu la importància, per al coneixement i la innovació intel·ligent, de la ironia i de l'humor. Amb aquest tarannà llegiu les planes següents.

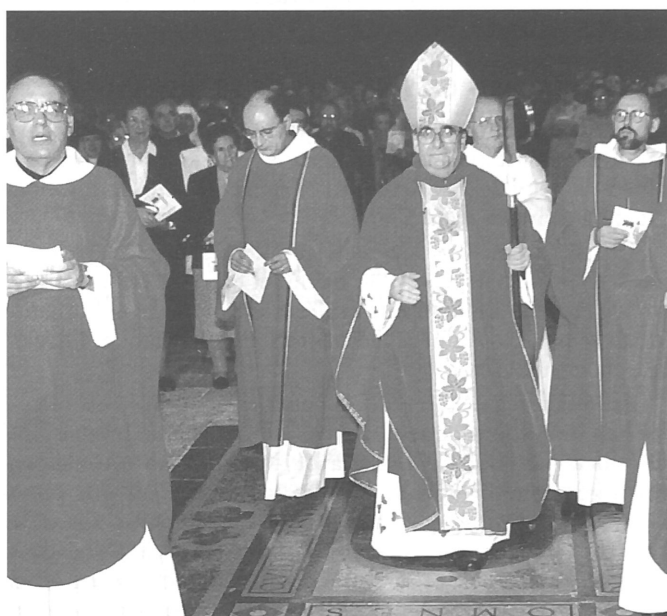
Reconec el treball de molts durant aquests anys sinodals. Reconec que s'ha parlat de qüestions que sense l'ocasió (gràcia) del sínode s'haurien deixat de banda; és vera que altres mecanismes s'haurien pogut posar en marxa. Accept que alguns vulguin, per estratègia pastoral, ventilar només o preferentment els aspectes positius del sínode. Vaig entendre que se'n demanava una visió crítica, tirant a fiscalitzadora, per dir-ho d'alguna manera. Fer d'advocat del diable o ser altaveu d'altres veus. El meu paper seria el de cantant «extramurs», encara que el resultat puguin ésser quatre notes desafinades *extra chorum*. És discutible que fóra jo el més indicat per a aquesta tasca, si bé tenc un peu dins el sínode i l'altre fora. El sínode *de facto* s'ha reunit i celebrat. Com puc preguntar sobre la seva «possibilitat» o no? Aportarà uns flaixos selectivament desenfocats: el sínode, si bé no és impossible, almanco és ben difícil.

1. «TENS RAÓ, DONA...» (MC 7,29)

És la traducció del leccionari litúrgic. M'agrada especialment per al nostre temps sinodal. Jesús conversa, dialoga, discuteix amb una dona sirofenícia o, millor, una dona discuteix amb Ell sobre els «drets» dels «altres», dels que no són de casa o que no són tinguts com a tals, i parlen del «goig i l'esperança, del plor i l'angoixa de l'home contemporani, sobretot dels pobres...» (Concili Vaticà II). Jesús aprèn, se sorprèn, reconeix les raons i dona la raó a una dona... i, a més, de l'oposició.

Seria magnífic que una encíclica comencés amb aquestes paraules, i ben bíbliques: «Dona, tens raó» (en comptes, suposem, de «*Fides et ratio*» o de «*Veritatis splendor*»). O també un dels documents del sínode. Només pel tarannà manifestat seria un testimoni evangèlic i una eina evangelitzadora de primer ordre, un dels primers objectius sinodals.

Moltes i molts dels participants en la preparació s'han sentit molestos —i han protestat— per frases de les ponències a

Celebració inaugural del sínode, presidida pel bisbe, a la Seu de Mallorca
(Foto: Arxiu *Diari de Balears-Ultima Hora*)

l'estil de «l'Església ha d'anar al món» o «dirà al món» (món equival a problemes, urgències, avanços, cultura, injustícies, etc.) assenyalant així una espècie de dislocació perillosa: on és l'Església, si no és en el món? Qui som, si no som món? On vivim, si no vivim en aquest món? L'Església —deien— no necessita anar al món; és món. Si de cas, cal anar en compte de no tancar-se ni allunyar-se'n.

La missió es du a terme també en l'escolta, aprenentatge, reconeixement, acollida, diàleg, admiració, col·laboració... També per la correcció i denúncia, ambdues coses fetes per part de l'Església i per part del món. Cal fer esment de la distància, separació o divorci entre els temes i el llenguatge dels autors de les ponències i dels nuclis temàtics i allò que pensen i diuen els no especialistes, els no iniciats. D'alguna manera s'ha sentit inviable la participació de tots.

«Teniu raó» els manifestants, per exemple, del document que set moviments eclesials i cinc grups sinodals presentaren el 5 de novembre de 1998.

Ningú no podrà negar la llibertat, la participació, la presència i la veu de laics i laiques, etc. Però es desdibuixa aquesta veritat quan es retallen les intervencions —si no, com es pot dur a bon port aquesta nau? s'excusa—, es marquen els textos i les fites, el mètode i el reglament. Crec que podem afirmar que tot sembla més bonic del que és en realitat. I no cerc culpables. Molta reflexió teològica —i sinodal— no podrà escapar del blasme de cinisme: bons desigs, bones intencions i «bona lletra». Però... Com ja va advertir Wittgenstein, o es diuen obvietats moltes vegades o es fan afirmacions molt denses sense ressò ni abans ni després en l'experiència, en la vida. Les dues coses són greus.

Podem sentir-nos aleshores acusats de la falta de sintonia de la gent del carrer amb el sínode i segurament de l'augment d'ateisme o d'indiferència cristiana, puix un «Déu allunyat per l'Església» dels problemes de la gent (també gent d'església) i tals com les sent i viu, un Déu llunyà o allunyat de solucions salvadores, no és un Déu de fiar; i manco ho és l'Església. I se'n retiren.

2. «ALS PEUS DELS NAFRATS DE LA HUMANITAT»

«[Jesús] s'aixecà de taula, es tragué el mantell i se cenyí una tovallola; després va tirar aigua en un gibrell i començà a rentar els peus dels deixebles i a eixugar-los amb la tovallola que duia cenyida» (Jn 13,4-5).

L'Església, mentre faci dels problemes intraeclesials un dels seus principals reptes, no haurà fet el pas decisiu i definitori a l'Església de Jesucrist. Església servidora de la humanitat, als seus peus. Als peus dels nafrats de la humanitat l'Església es fa cristiana.

Amb la força del servei. Les paraules, les obres i els mètodes han de respirar aquesta actitud despullada de pretensions de poder. Certament l'Església de Mallorca ho diu clar en molta gent que hi treballa i en les tasques socials que porta endavant. I segurament també en els documents sinodals. Amb tot, no deixa de ser curiosa o simptomàtica la «rebaixa» d'exigència que des de la ponència presinodal es nota en el nucli temàtic sinodal. Almenys en alguns aspectes.

Als peus... En això de l'abaixament i de la sensibilitat per la petitesa no es donen mai excessos, sempre manca de coratge en la baixada. M'explic. A vegades s'ha afirmat —entre acusació i interpretació— que l'Església de Mallorca era el mi-

nisteri d'Acció Social o el ministeri de Joventut i Esplai del Govern. I, si no filam més prim, l'Ajuntament de Palma, a més d'altres manifestacions religioses, farà la processó del Corpus! Si aquest casament amb el poder no ens treu ni crítica ni denúncia ja va bé. Però si pateixen, amb el silenci o la connivència, els marginats i, fin i tot la llibertat, la justícia i la igualtat d'oportunitats per als que no pensen políticament igual, aleshores no podem dir que estam als peus de la humanitat o dels petits, sinó que rentam els peus dels poderosos o dels que comanden. O els rentam la ciutat de pobres, perquè puguin contemplar-la neta. Mirall o miratge, ens preguntem.

Si ho vaig entendre bé, en alguna intervenció sinodal es criticà l'expressió «Fill de l'home», per horitzontal i secular, en comptes de la corresponent «Fill de Déu»... Si amb dificultat es parla del «Messies» a causa de les connotacions d'una societat alternativa i utòpica... Avui molt fàcilment davant «això és el que hi ha i el que tenim» aixecam acta d'una reflexió «dèbil» i d'una pastoral «postmoderna» que parla de «la inevitabilitat de la història» i de «l'aprofitament del món present» al preu que sigui. Aleshores, l'Església és encara llevat, sal, contrast, xoc per a qualcom de nou? Rentam els peus als pobres o ens rentam els «poders» mútuament la cara?

L'Església profètica —nota que no hauria de perdre's en el sínode— exerceix una tasca desvetlladora, animadora i mobilitzadora de consciències i responsabilitats socials i no nega, és clar, la tasca samaritana de les obres i dels serveis d'atenció amorosa, especialment als més desatesos o que no fan estima i que no proporcionen ni vots als polítics, ni devots a les nostres activitats culturals o pastorals.

Haver oblidat significativament la profecia pot atribuir-se a la facilitat més gran que té l'Església per obtenir subvencions públiques... per als pobres i... per al culte!

La renovació de certs aspectes de la nostra Caritat (més justícia, més modèstia, coordinació servicial, mestissatge confessional, etc.) serà un testimoni i un sagrament cristià més eloqüent que la celebració sinodal i llurs conseqüències per a la litúrgia, la catequesi, la formació teològica, l'organització, etc.

3. «TEMPS DE PARLAR I TEMPS DE CALLAR» (COH 3,7)

«Tot té el seu moment, sota el cel hi ha un temps per a cada cosa» (Coh 3,1). Ja sé que no s'arregla res manifestant allò que s'hauria pogut fer «en lloc» del sínode. Ni ara té adob possible ni som jo el responsable de la decisió.

Sínode proclama la participació de tots mitjançant la paraula. I aquests temps eclesials tal volta siguin temps més adequats per callar —oficialment ben cert que sí— les qüestions doctrinals o semblants, i per contra temps més aptes per ventar problemàtiques i oferir experiències pastorals variades. Amb llibertat. Si no, és vera que «serà millor callar i obrar que parlar i no obrar» (sant Ignasi d'Antioquia, *Carta als Ef*).

Deixar de banda els problemes o eludir la recerca de solucions a les qüestions no resoltes, per causa de la prohibició o de l'autocensura encomanada, enfonsa qualsevol i nega en el fons la sinodalitat.

Si convenia provar alguna cosa diferent a allò realitzat en les assemblees anteriors, podia proposar-se una espècie de llotja d'experiències o de tallers d'accions i pràctiques pastorals on aquestes lliurement s'oferissin: donar i rebre a la vegada, ensenyar i aprendre, veure o escoltar i avaluar, contrastar,

Bar Restaurant

CA S'AMITGER

ESPECIALITAT EN MENJARS MALLORQUINS

07315 LLUC (Mallorca) Tel. 971 51 70 46

Diferents moments de la celebració a la Seu com a cloenda del sínode (Foto: Mitjans de Comunicació Social. Bisbat de Mallorca)

jutjar... Una manera aprofitable com a teràpia per al desànim (tots feim alguna cosa!), i una comprometedora empena per a la buidor creativa.

Ja sé —i a mi no m'ho han de dir!— de la importància de la doctrina i de la formació. Però els grans objectius dels nostres projectes si no ens mostren a la vegada com fer-los realitat no es realitzen mai. Ens asfixia la paperassa, que té la finalitat en si mateixa, les jornades, les ofertes i les obligacions que se superposen, una organització burocratitzant i el cansament propi dels agents pastorals.

Els metalls pateixen de «fatiga» i les persones i les institucions també. I aquesta fatiga no es cura ni es corregeix amb un excres de paper, sinó amb un bany vitamínic: vitamina d'ànim, vitamina de realisme i d'altres.

«No hem de creure», escriu P. J. Llabrés, «que li manquin [al sínode] nuvolades amenaçadores a l'horitzó ni alguna tempesta. El clima gris que caracteritza la nostra Església és el primer contratemps. No perdura certament l'eufòria del Concili i del primer temps del postconcili, ni la gent està avesada a obeir ni a esperar solucions de dalt. La mar de fons, com detectava el bisbe en la carta pastoral de 1995, és «el desconcert davant situacions noves i no reflexionades i el desencant davant la inoperància de les velles fórmules pastorals enfront de les noves realitats. (...) La preocupació, sovint manifestada pel bisbe, és el postsínode: la recepció que les seves decisions, sancionades pel bisbe, que duren certament força per a induir una renovació a fons de la presència i de tota l'activitat de l'Església en el nostre poble, tindrà de fet per part dels responsables, preveres i laics de les comunitats i de les institucions. És una qüestió que, evidentment, no té resposta per ara» («L'Església de Mallorca reunida en Sínode», *Serra d'Or*, 471, març 1999).

El subjecte eclesial, encara clau —capellans concretament i laics i laiques que es cregueren el Concili—, se sent fatigat, envellit, prejubilat. Malalt d'apatia. Aleshores, com es pot fer un bon «sínode» si estam seriosament afectats. Per partida doble: malalts d'un patiment difús i malalts també de manca de passió.

El contrast és ben evident entre l'obsessió per la «veritat», dogmàtica o doctrinal, que podria assemblar-se a una primera pedra posant-se sempre, i una «bona notícia» que et porta algú que t'acompanya en el camí, enmig d'entrebancs i recerques. El contrast clar entre un Joan XXIII i l'avui. Joan XXIII també va actuar pastoralment i doctrinal (va convocar un concili després de quatre segles), però comunicava una bona notícia. Avui les veritats es llustren, però no empelten goig ni esperan-

ça; al contrari, s'estén recel i por. L'Església ha de ser més mare que mestra. Quan es pensa des d'altres i no tan «altes» categories (víctimes, pobres, joves, dones, mancats de compromís i de formació, materialistes, etc.) es pensa la fe d'una altra manera i els objectius pastorals també són uns altres.

4. «SÉ QUE NO ETS NI FRED NI CALENT» (AP. 3,15)

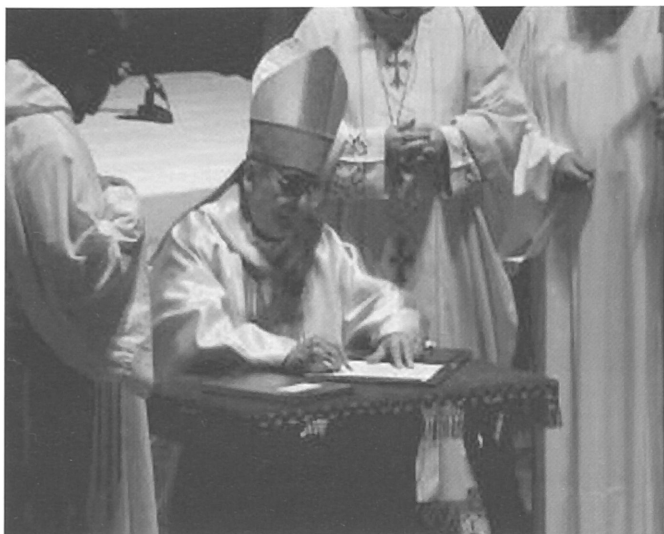
L'apartat anterior podrà aclarir-se i explicar-se en la reflexió següent. Un sínode d'una Església local o diocesana, perquè sigui viu requereix una Església particular, viva com a tal Església particular. Quan això falla, és també normal que fallin les seves expressions. De fet, avui les Esglésies locals pateixen de «verticalitis», fruit del temor a Roma revestit de comunió i d'unitat. Les Esglésies locals, eclesiològicament, no són eco de l'Església de Roma o de l'Església dita universal. Confessem que no són temps bons per a sínodes vius.

Quan la verticalitat autoritària o magisterial és molt forta, minva la creativitat en la base o en les Esglésies locals. No fou tal volta el camí (*odos*) encertat: posar al mig la doctrina i tota la doctrina. Tenint en compte tal com estan les coses, no es podia pensar que en un sínode eco o altaveu, no de les veus pròpies, sinó de la veu de dalt i de fora. Per això se celebren ara tants de sínodes? Una Església viva i comunicada alhora no romp comunió. No pot haver-hi comunió de la bona —encara que entengui les aparences— en i entre Esglésies més fredes que calentes.

CAFÈ
DE SA
PLAÇA

El cafè de Lluc

Plaça Pelegrins, 14 • Tel. 971 51 70 24 • LLUC

(Foto: Mitjans de Comunicació Social. Bisbat de Mallorca)

És fals el dilema: o es manté la uniformitat dels principis doctrinals o es provoca la dispersió de la fe. La unitat pot ser a voltes perillosament totalitària... i herètica. La pluralitat pot ser fecunda, encara que tensa i conflictiva, com la vida mateixa.

La «novetat» —«un camí en el desert i rierols en l'estepa» (Is. 43,19), «Jo faig que tot sigui nou» (Ap. 21,5)—, que podria engrescar, no existeix. La «parresia» o el coratge d'afrontar-se a Pere o a Pau és molt minsa. No corren bons temps per

als «desobedients» i més o manco dissidents. Fan carrera els «obedients».

La inflació de la tutela eclesiàstica s'ha convertit en inflama-ció que requereix el bisturí per alliberar d'estretors, de cara a una major confiança en l'Església *semper reformanda in capite et in membris*, i per anar alertats per no caure en sectarismes, fonamentalismes i integritismes. Obertura, doncs, contra tancament. Comunicació per damunt de comunicats. Perifèria *versus* centralisme. Es manté el repte «conciliar» encara: l'*aggiornamento*, entès no com a reformulació doctrinal precisa, canònica, sinó com a renovació evangèlica, dialogant, fraternal.

Les pràctiques històriques de les esglésies locals ens donen la possibilitat d'entendre millor el Crist encarnat en les variades cultures, per exemple. Les diferents pràctiques reals (verbals, vitals, celebratives, organitzatives, etc.) que en la història s'han donat hi posen llibertat i atorguen riquesa de sentit(s) nou(s) al missatge cristià.

El caràcter «sinodal» de l'Església, en un sentit d'autocomprensió i de reconeixement jurídic, és imprescindible perquè passem de coexistència pacífica (millor dit, silenciosa) a una comunió de «diferències» en l'àmbit local i a una comunió d'esglésies «diferents» en l'àmbit universal. Per desgràcia no és així. Pel mateix raonament afirmava que no eren bons temps per a un sínode viu. Temem afrontar els temes complicats. Temem el caos. Volem seguretat i consol immediat davant els mals. Aquest és el tarannà per arribar als fonamentalismes, no per refer comunicació ni comunió.

Serà bo recordar ara algunes de les xacres de l'Església? En paraules de F. J. Vitoria són aquestes: *«Para un número creciente de católicos, el patriarcalismo, el uniformismo, el centralismo, la autoridad monopolizante, el privilegio clerical y la espiritualización son las agresiones más graves que sufre una unidad de la Iglesia cuya forma empírica debe tener las maneras fraternas de la comunión y no las uniformes y jerarquizadas de la milicia. La escisión entre Iglesias ricas y pobres, la «circuncisión occidental» de la fe, el sometimiento de las Iglesias locales a la central romana, la discriminación de la mujer, la situación de muchos divorciados y sacerdotes secularizados en el interior de la comunidad eclesial, la falta de reconocimiento del derecho a la opinión pública y al desacuerdo en el interior de la Iglesia católica, el procedimiento de designación y nombramiento de obispos, la ausencia de cauces reales de diálogo en la búsqueda de la verdad y de su expresión histórica, la fragmentación de las identidades y la confusión de unidad con identidad, la marginación canónica del laicado del ámbito de las decisiones, etc. son las llagas más lacerantes de la fraternidad eclesial»* («La Iglesia, fraternidad herida», Diversos Autores, *Por una Iglesia servicial y participativa*, Ed, Verbo Divino, Estella 1999, pàgs. 25-26)

Es comprèn ara el títol: «El sínode «impossible»?»

5. «LI PARLARÉ AL COR» (OS. 2,16)

Sabem que un dels problemes del concili i del postconcili fou no traduir al camp jurídic les propostes pastorals. És cert. Amb tot, aquesta constatació no justifica que el dret o l'organització (és a dir, que la carn) sigui més important que l'esperit i que l'Esperit. El que seguirà no nega l'organització, sinó que hi posa sordina.

Mes bé, perduda la innocència primera, en la nostra segona innocència actual podríem anar a l'essencial i al fons de les

Restaurant SA FONDA

ESPECIALITATS

CABRIT DE MUNTANYA - PORCELLA
ARRÒS BRUT - PAELLA

Tel. 971 51 70 22 • LLUC

coses amb manco confiança en nosaltres sols o en les estructures. En el cor, en el bessó de la persona, ens parla i ens troba el Senyor.

Les moltes estructures, com «bastiments» o aparells permanents que sostenen o amaguen el que està necessitat de croses, no milloren el malalt. Les aparences enganen, emmascaren. El sentit evangelitzador s'ha d'acompanyar de seny. I avui semblen temps més desfavorables al «gegantisme» i més favorables —i així pareix voler-ho l'experiència— a projectes a mesura humana i a la feina bàsica: iniciació, preparació, contacte, vivència de la fe, capacitat per a la missió, etc. Aquesta crítica no nega l'eficàcia, però posa l'accent en un altre lloc. Molta d'«institució» no equival a més evangeli ni a més evangelització. Ho direm així: quan i quines persones sembraran, si quasi totes estan dedicades a revisar l'arada o la sembradora?

A més, és clau la necessitat de fomentar la dissidència responsable perquè els dissidents són innovadors; però aquests no es donen simplement per multiplicar els «consells» de participació o les possibilitats d'integrar-los-hi. Pens que és bo convidar a la reflexió següent: *«Si en el proceso de toma de decisiones no hay disidentes, entonces es difícil poder evitar el condicionamiento grupal, expresión deliberadamente peyorativa que se define como un declive de la eficacia mental, del contraste con la realidad y de los juicios morales, como resultado de las presiones del grupo. Cuando se da el condicionamiento grupal, las personas se esfuerzan tanto por coincidir con los demás que prescinden de determinadas alternativas por miedo a causar divisiones. El condicionamiento grupal puede suscitar una sensación de justificado bienestar en la cultura del grupo que carece de fundamento. Los posibles disidentes se ven silenciados por miedo a ser castigados por el grupo; y es frecuente que los posibles disidentes se sientan tan halagados por las atenciones de los demás que les dé vergüenza expresar su desacuerdo en el grupo. Cuanta más amabilidad y espíritu de corps haya entre los miembros de un grupo asesor o decisor, mayor es el riesgo de que el pensamiento independiente y crítico se vea sustituido por el condicionamiento grupal. (...) Necesidad de fomentar la disidencia ajena al grupo para evitar el seductor poder del condicionamiento grupal: «Sólo si procede de fuera se puede confiar en la crítica desinteresada, la valoración cáustica, la pregunta grosera. Sólo de fuera se pueden esperar juicios no contaminados por la lealtad y la camaradería de los miembros del grupo y no distorsionados por las cómodas premisas de las que se parte en el interior.»* I segueixen un bon grapat d'exemples. (G. A. Arbuckle, «Refundar la Iglesia. Disidencia y liderazgo», *Sal Terrae*, Santander 1998, pàgs. 170-171; lectura recomanada)

Molta organització, per reflectir l'organigrama de Madrid o de Roma a cada diòcesi (i parròquia), sembla una raó poc convincent o una excusa. Encara que existeix la pressió. Amb ulls crítics i pràctics alhora ho dic i tocats com estam pel consum i per la burocràcia, tanta quantitat de propostes pastorals i operatives, etc. i l'organització mateixa diocesana, més o menys derivada del sínode, semblen massa. Seria més necessària una poda, sensatament notable, encara que per a alguns «sensible», mentre s'esperen nous brots. Una acumulació de branques, excessiva i exagerada, pareix aparentment significativa, però és al meu parer inútil. El mínim d'estructura per al màxim de vida.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
Cp 07001

EL TERRENO

Nigul, 1
Cp 07015

BLANQUERNA

Sant Joaquin, 9
Cp 07003

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
Cp 07007

S'ARENAL

Gaspar Rul·lan, 5
Cp 07006

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
Cp 07007

MOLINAR

Xadó, 7
Cp 07008

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
Cp 07012

RAFAL VELL

Pere Ripoll i Palou, 9
Cp 07008

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
Cp 07002

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
Cp 07013

SON XIMELIS

Cap Enderrocot, s/n
Cp 07011

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
Cp 07010

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas i Franch, 4
Cp 07001

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
Cp 07013

SON CLADERA

Cala Serena, 3
Cp 07009

SON FORTEZA

St. Isidre Llaurador, 25
Cp 07005

SA INDIOTERIA

Gremi de Tintorers, 2
Cp 07009

SON GOTLEU

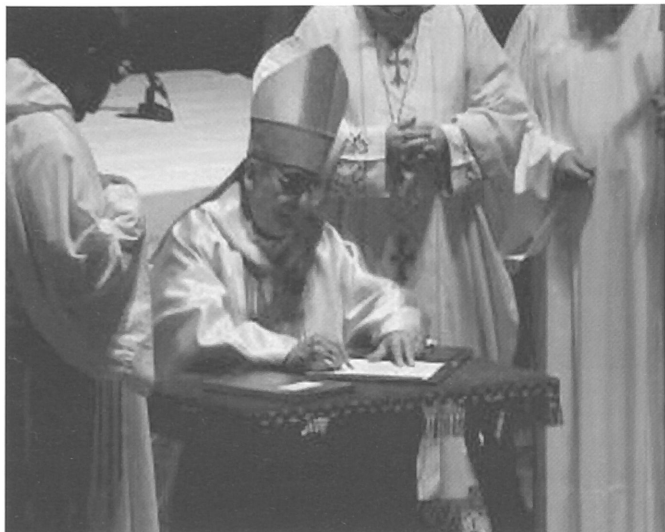
Regal, 105
Cp 07008

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
Cp 07006

Ajuntament de Palma

COORDINACIÓ DE BIBLIOTEQUES DE BARRIADA DE L'AJUNTAMENT DE PALMA:
C/ DE L'ALMUDAINA, 7 A - CP 07001 - TEL. 971 71 87 95

(Foto: Mitjans de Comunicació Social. Bisbat de Mallorca)

És fals el dilema: o es manté la uniformitat dels principis doctrinals o es provoca la dispersió de la fe. La unitat pot ser a voltes perillosament totalitària... i herètica. La pluralitat pot ser fecunda, encara que tensa i conflictiva, com la vida mateixa.

La «novetat» —«un camí en el desert i rierols en l'estepa» (Is. 43,19), «Jo faig que tot sigui nou» (Ap. 21,5)—, que podria engrescar, no existeix. La «parresia» o el coratge d'afrontar-se a Pere o a Pau és molt minsa. No corren bons temps per

als «desobedients» i més o manco dissidents. Fan carrera els «obedients».

La inflació de la tutela eclesiàstica s'ha convertit en inflamació que requereix el bisturí per alliberar d'estretors, de cara a una major confiança en l'Església *semper reformanda in capite et in membris*, i per anar alertats per no caure en sectarismes, fonamentalismes i integritismes. Obertura, doncs, contra tancament. Comunicació per damunt de comunicats. Periferia *versus* centralisme. Es manté el repte «conciliar» encara: l'*aggiornamento*, entès no com a reformulació doctrinal precisa, canònica, sinó com a renovació evangèlica, dialogant, fraternal.

Les pràctiques històriques de les esglésies locals ens donen la possibilitat d'entendre millor el Crist encarnat en les variades cultures, per exemple. Les diferents pràctiques reals (verbals, vitals, celebratives, organitzatives, etc.) que en la història s'han donat hi posen llibertat i atorguen riquesa de sentit(s) nou(s) al missatge cristià.

El caràcter «sinodal» de l'Església, en un sentit d'autocomprensió i de reconeixement jurídic, és imprescindible perquè passem de coexistència pacífica (millor dit, silenciosa) a una comunió de «diferències» en l'àmbit local i a una comunió d'esglésies «diferents» en l'àmbit universal. Per desgràcia no és així. Pel mateix raonament afirmava que no eren bons temps per a un sínode viu. Temem afrontar els temes complicats. Temem el caos. Volem seguretat i consol immediat davant els mals. Aquest és el tarannà per arribar als fonamentalismes, no per refer comunicació ni comunió.

Serà bo recordar ara algunes de les xacres de l'Església? En paraules de F. J. Vitoria són aquestes: *«Para un número creciente de católicos, el patriarcalismo, el uniformismo, el centralismo, la autoridad monopolizante, el privilegio clerical y la espiritualización son las agresiones más graves que sufre una unidad de la Iglesia cuya forma empírica debe tener las maneras fraternas de la comunión y no las uniformes y jerarquizadas de la milicia. La escisión entre Iglesias ricas y pobres, la «circuncisión occidental» de la fe, el sometimiento de las Iglesias locales a la central romana, la discriminación de la mujer, la situación de muchos divorciados y sacerdotes secularizados en el interior de la comunidad eclesial, la falta de reconocimiento del derecho a la opinión pública y al desacuerdo en el interior de la Iglesia católica, el procedimiento de designación y nombramiento de obispos, la ausencia de cauces reales de diálogo en la búsqueda de la verdad y de su expresión histórica, la fragmentación de las identidades y la confusión de unidad con identidad, la marginación canónica del laicado del ámbito de las decisiones, etc. son las llagas más lacerantes de la fraternidad eclesial»* («La Iglesia, fraternidad herida», Diversos Autores, *Por una Iglesia servicial y participativa*, Ed, Verbo Divino, Estella 1999, pàgs. 25-26)

Es comprèn ara el títol: «El sínode «impossible»?»

5. «LI PARLARÉ AL COR» (OS. 2,16)

Sabem que un dels problemes del concili i del postconcili fou no traduir al camp jurídic les propostes pastorals. És cert. Amb tot, aquesta constatació no justifica que el dret o l'organització (és a dir, que la carn) sigui més important que l'esperit i que l'Esperit. El que seguirà no nega l'organització, sinó que hi posa sordina.

Mes bé, perduda la innocència primera, en la nostra segona innocència actual podríem anar a l'essencial i al fons de les

Restaurant SA FONDA

ESPECIALITATS

CABRIT DE MUNTANYA - PORCELLA
ARRÒS BRUT - PAELLA

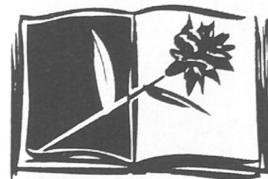
Tel. 971 51 70 22 • LLUC

coses amb manco confiança en nosaltres sols o en les estructures. En el cor, en el bessó de la persona, ens parla i ens troba el Senyor.

Les moltes estructures, com «bastiments» o aparells permanents que sostenen o amaguen el que està necessitat de croses, no milloren el malalt. Les aparences enganen, emmascaren. El sentit evangelitzador s'ha d'acompanyar de seny. I avui semblen temps més desfavorables al «gegantisme» i més favorables —i així pareix voler-ho l'experiència— a projectes a mesura humana i a la feina bàsica: iniciació, preparació, contacte, vivència de la fe, capacitació per a la missió, etc. Aquesta crítica no nega l'eficàcia, però posa l'accent en un altre lloc. Molta d'«institució» no equival a més evangeli ni a més evangelització. Ho direm així: quan i quines persones sembraran, si quasi totes estan dedicades a revisar l'arada o la sembradora?

A més, és clau la necessitat de fomentar la dissidència responsable perquè els dissidents són innovadors; però aquests no es donen simplement per multiplicar els «consells» de participació o les possibilitats d'integrar-los-hi. Pens que és bo convidar a la reflexió següent: *«Si en el proceso de toma de decisiones no hay disidentes, entonces es difícil poder evitar el condicionamiento grupal, expresión deliberadamente peyorativa que se define como un declive de la eficacia mental, del contraste con la realidad y de los juicios morales, como resultado de las presiones del grupo. Cuando se da el condicionamiento grupal, las personas se esfuerzan tanto por coincidir con los demás que prescinden de determinadas alternativas por miedo a causar divisiones. El condicionamiento grupal puede suscitar una sensación de justificado bienestar en la cultura del grupo que carece de fundamento. Los posibles disidentes se ven silenciados por miedo a ser castigados por el grupo; y es frecuente que los posibles disidentes se sientan tan halagados por las atenciones de los demás que les dé vergüenza expresar su desacuerdo en el grupo. Cuanta más amabilidad y espíritu de corps haya entre los miembros de un grupo asesor o decisor, mayor es el riesgo de que el pensamiento independiente y crítico se vea sustituido por el condicionamiento grupal. (...) Necesidad de fomentar la disidencia ajena al grupo para evitar el seductor poder del condicionamiento grupal: «Sólo si procede de fuera se puede confiar en la crítica desinteresada, la valoración cáustica, la pregunta grosera. Sólo de fuera se pueden esperar juicios no contaminados por la lealtad y la camaradería de los miembros del grupo y no distorsionados por las cómodas premisas de las que se parte en el interior.»* I segueixen un bon grapat d'exemples. (G. A. Arbuckle, «Refundar la Iglesia. Disidencia y liderazgo», *Sal Terrae*, Santander 1998, pàgs. 170-171; lectura recomanada)

Molta organització, per reflectir l'organigrama de Madrid o de Roma a cada diòcesi (i parròquia), sembla una raó poc convincent o una excusa. Encara que existeix la pressió. Amb ulls crítics i pràctics alhora ho dic i tocats com estam pel consum i per la burocràcia, tanta quantitat de propostes pastorals i operatives, etc. i l'organització mateixa diocesana, més o menys derivada del sínode, semblen massa. Seria més necessària una poda, sensatament notable, encara que per a alguns «sensible», mentre s'esperen nous brots. Una acumulació de branques, excessiva i exagerada, pareix aparentment significativa, però és al meu parer inútil. El mínim d'estructura per al màxim de vida.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
Cp 07001

EL TERRENO

Nigul, 1
Cp 07015

BLANQUERNA

Sant Joaquin, 9
Cp 07003

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
Cp 07007

S'ARENAL

Gaspar Rul·lan, 5
Cp 07006

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
Cp 07007

MOLINAR

Xadó, 7
Cp 07008

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
Cp 07012

RAFAL VELL

Pere Ripoll i Palou, 9
Cp 07008

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
Cp 07002

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
Cp 07013

SON XIMELIS

Cap Enderrocot, s/n
Cp 07011

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
Cp 07010

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas i Franch, 4
Cp 07001

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
Cp 07013

SON CLADERA

Cala Serena, 3
Cp 07009

SON FORTEZA

St. Isidre Llauredor, 25
Cp 07005

SA INDIOTERIA

Gremi de Tintorers, 2
Cp 07009

SON GOTLEU

Regal, 105
Cp 07008

GÈNOVA

Barranc, 22
Cp 07015

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
Cp 07006

Ajuntament de Palma

COORDINACIÓ DE BIBLIOTEQUES DE BARRIADA DE L'AJUNTAMENT DE PALMA:
C/ DE L'ALMUDAINA, 7 A - CP 07001 - TEL. 971 71 87 95

(Foto: Mitjans de Comunicació Social. Bisbat de Mallorca)

Apliquem a modes psicologitzants actuals, a moviments espirituals, a múltiples reunions sinodals, a «consells» i a organigrames les paraules que aplica l'autor a l'oració. És clar, es tracta d'aplicar-ho. Construïm cases de cartró i jugam amb «mecanos» o a retalls i recosits... però, la realitat? *«La oración cristiana no puede de ninguna manera evadirnos de la realidad en su complejidad. Como la realidad es tramposa y asusta, se puede dar una huida muy sutil en los seguidores y seguidoras de Jesús personal y comunitariamente. Una huida que supone horas y horas dedicadas a jugar a «construir casitas y mecanos según los criterios del Reino», cuando las casas y las obras están ahí delan-*

te, no en las salas de reunión, sino en la realidad social tramposa. En muchos ambientes cristianos se está dando una auténtica negación de las mediaciones largas y espesas, por miedo a quedar atrapados. La oración cristiana, si es oración ante el Padre y Creador, adentra en la espesura de la realidad creatural para hacerse cargo de ella; es más fácil «jugar a recortables» que intentar estar en la vida ajustándola, aunque sea un poco, al Reino» (Toni Català, «Oración y experiencia de Dios hoy. Aspectos cristológicos y socio-culturales», *Sal Terrae*, desembre 1998, 876).

Què aportam a la nostra gent que viu una religió «difusa» o «buida»? Com exercim el ministeri en una cultura democràtica? Com abandonam el llenguatge arcaic i la buidor de ritus i sagraments? Etc. Anau-vos-en «a peu». Des de la sala de màquines, d'ordinadors i dels «consells» no es distingeixen bé els embalums que es belluguen de les persones concretes que es mouen.

Cal retornar raons i il·lusions als subjectes per treballar pastoralment i el camí per aconseguir-ho no és el d'una organització més gran i feixuga. No crec que sigui la teràpia adequada.

Gràcies a Déu, a Ell —Déu silenciós i amagat— el fan més present els que no són a les reunions i els que no escriuen, com faig jo ara.

Per acabar, un mal acudit: un sínode a final de segle i de mil·leni. D'aquí a pocs mesos, ens il·lusionarem parlant d'un sínode del segle passat o del mil·leni anterior? De totes maneres, ni el desdibuixament projectat en l'article, ni la recepció «plana» previsible del sínode no ens treuen ni la feina ni l'esforç, perquè, submisos i fermes a l'estil de Crist, cadascú i tots embarcats al vent de l'Esperit duquem la nau al port del Regne. ■

Bartomeu Bennàssar
Son Roca, març de 1999

Subscriviu-vos a la Revista LLUC

B O L L E T Í D E S U B S C R I P C I Ó

LLUC

Nom.....

Adreça.....

Població..... C.P.....

es fa subscriptor de la revista LLUC per l'any 199.... Pagarà l'import (2.500 ptes.) (estranger 3.100 ptes.) per 6 números enviant un gir postal o taló barrat

per un rebut domiciliat a Banc o Caixa.....

Oficina.....

Signatura

Núm. compte.....

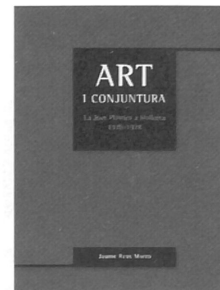
Marcau amb una **X** la forma de pagament que us interessi.

Retallau i enviau aquest bolletí de subscripció a LLUC, apartat de correus 619, 07080 Palma (Mallorca), i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació bimestral.

Arts Plàstiques

■ PAULA GUASP BORRÀS

Art i conjuntura. La Nova Plàstica a Mallorca 1970-1978 de Jaume Reus

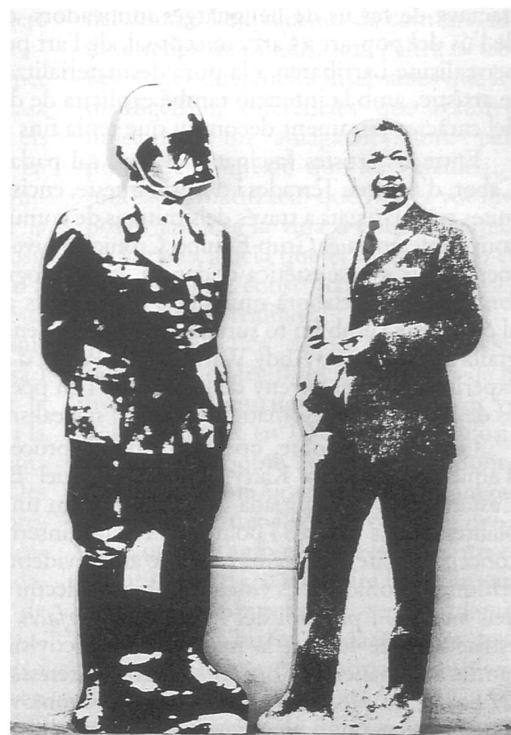

El tòpic del binomi que lliga els artistes amb la llum caigué fins i tot a Mallorca en la dècada dels 70. A *Art i conjuntura. La Jove Plàstica a Mallorca 1970-1978*, l'autor fa un recorregut a través de les propostes artístiques que es donaren a la nostra illa i que se situaren lluny de la pintura d'oliveres i de paisatges per endinsar-se en altres sinuosos camins, propis d'un art "d'avantguarda" i que tenen un sentit i un caràcter reivindicatiu.

L'autor fa referència a aquelles experiències que, aglutinades amb el nom de la Nova/Jove Plàstica, responien a la necessitat d'obertura que l'ofegor de la Dictadura franquista proporcionava, al desig que es ventilés una Mallorca presa per la repressió. I eren precisament aquestes comeses un dels elements cohesionadors dels grups que s'anaren formant a partir de 1970. En aquest sentit, l'autor ha adoptat una perspectiva des de la metodologia sociològica per aproximar-se a l'art i, tot i que l'obra per ella mateixa no es deixa de banda, els factors extraartístics han estat especialment tinguts en compte perquè en moltes ocasions la determinen. La Dictadura franquista abocava a una necessària contextualització i a una visió en què la parella art-societat atorgava moltes vegades el sentit a l'obra.

En el llibre es reflecteix que les plàstiques, en general col·lectives, d'aquest moment es desplegaren en una gran multiplicitat de llenguatges que anaven des d'obres en suport tradicional fins a publicacions, accions, manifestes i *performances*, portadors en la majoria d'ocasions d'una transgressió explícita definidora; també es manifestaven lúdicament, amb tons xalests i d'esbarjo. En aquest sentit, el cas més característic potser era la publicació del *Correu de Son Coc* de l'anomenat Taller Llnuàtic (1978-1992), caracteritzat per un acusat antiinstitucionalisme i que esdevingué un "antitot".

Activistes, reivindicatius, anticonvencionals, antiinstitucionals, inconformistes, contraris a l'art imperant per considerar-lo poc creatiu i etc..., els artistes de la Jove Plàstica nasqueren dins la segona meitat dels anys 40 —exceptuant-ne Miquel Barceló, que és més jove— i visqueren en plena joventut l'impacte del turisme i les seves conseqüències (que també foren tema per a les seves obres) i després la retòrica grandiloqüent de la Dictadura franquista. Les dades cronològiques, però, de les quals té cura la investigació van des de 1970 (any que coincideix amb l'exposició col·lectiva feta al Rincón del Artista, en la qual participaren amb el nom de

Criada 74

Grup Bes artistes joves com Ramon Canet, Vicenç Torres, Miquel Àngel Femenies o Bartomeu Cabot), fins al 1978, per considerar l'autor que aquesta data tanca les experiències col·lectives amb intencions aglutinadores polítiques, socials o reivindicatives. Seria precisament la mort de Franco, les posteriors eleccions del juny de 1977 i l'adveniment de la transició el que canviaria la direcció dels artistes cap a prospeccions més interioritzades. Una vegada més, les condicions sociopolítiques determinarien en part el camí de l'art.

CORRENTS INTERNACIONALS

Es pot dir que el propòsit de trencar amb els esquemes tradicionals i amb el predomini de la pintura "pseudoimpressionista" (amb paraules de Damià Pons Pons) juntament amb una ferma disposició renovadora, feren girar la mirada dels artistes cap al panorama internacional, tot reprement els cor-

Ensenya 1 (1973) (Diario de Mallorca)

rents artístics contemporanis i assimilant-los creativament. Es tractava de fer ús de llenguatges innovadors, que anaren des de l'ús del pop-art a l'art conceptual, de l'art pobre fins a l'hiperrealisme i arribaren a la pura desmaterialització de l'objecte artístic, amb la intenció també explícita de desvincular l'art del caràcter purament decoratiu que tenia fins aleshores.

Entre els artistes fascinats pel pop, cal parlar de Bartomeu Cabot, d'Andreu Terrades i d'Enric Irueste, encisats tots tres pels mites popularitzats a través dels mitjans de comunicació i tenint com a referència el Grup Equipo Crónica a nivell estatal; el primer féu ús d'una estètica cridanera, cinematogràfica i un tant *kitsch*; Terrades elaborà muntatges fragmentats amb referències al cos humà i amb un to surrealista, i Irueste s'endinsà en la serigrafia a la manera d'Andy Warhol. Joan Palou, d'altra banda, féu experiments en el terreny de la pintura, i en poesia visual va fer ús de l'escriptura automàtica influït pel surrealisme.

Quan a l'art pobre, operaren amb els procediments propis d'aquesta tendència Katty Bonín, Miquel Barceló i Tinus Castanyer. El grup Criada 74 es definí com un col·lectiu amb plantejaments radicals i polititzats i es pot inserir dins una línia conceptual. Steva Terrades, sempre amb evidents connotacions crítiques i iròniques, es vinculà amb el col·lectiu francès de final dels anys 60 i principi del 70 *Support-Surfaces*, treballant amb estructures de fusta a la manera constructivista; Sara Gibert, també a la manera de Bruno Munari, s'interessà pels conceptes de buit i de ple, en l'objecte, per qüestions volumètriques i dugué a terme una investigació lúdica, parangonable a jocs de fustes, fent ús dels materials que suporten la pintura.

Antoni Socies, Pere Gelabert i Gerard Matas es vincularen a propostes realistes, hiperrealistes properes a Antonio López, i Àngel Sanmartín i Damià Jaume s'aproximaren a la nova figuració. Ramon Canet seguiria el camí de la veta de la descomposició per arribar a l'abstracció, primer a partir de fragmentacions geomètriques i llavors a través del gest i la pinzellada grossa.

En el cas de Miquel Barceló, Jaume Reus apunta que és el més ràpid en els processos d'experimentació derivats del desig d'aprehensió que tenia l'artista de les darreres tendències internacionals. Les qüestions espacials formulades per Lucio Fontana ja eren presents en un moment en què l'artista no era el geni. També l'informalisme i l'art brut de Dubuffet influïren en la seva obra.

Així mateix, s'ha de dir que també arribà la influència de Fluxus pel que fa a les accions o *happenings* i l'esperit de Du-

Bartomeu Cabot com a home anunci de la capsula Sol de Mallorca (1976)

champ i del dadaisme. Els artistes de la Jove Plàstica s'impregnaren també de la teoria d'autors significatius, com Gillo Dorfles o A. Moles, per posar alguns exemples, i amb tot aquest bagatge es situaren en un espai contrari a la pintura idíl·lica imperant, mitjançant la problematització de l'obra i el fet de dotar-la d'un plus eminentment social.

LES PUBLICACIONS

Quan a les publicacions, són presentades com una pràctica alternativa des d'on es canalitzava la lliure expressió i en les quals participaven escriptors, artistes i poetes, en un sincretisme que aglutinava la poesia i les arts visuals. *Correu de Son Coc* o l'esperit contracultural, *Blanc d'Ou* o l'escriptura submergida i *Neon de Suro* com a fullet divulgatiu foren per la seva concepció formal, estilística i conceptual propostes artístiques marginals radicalment oposades a les pràctiques tradicionals i analitzades per l'autor sota l'influx del dadaisme.

En un altre dels apartats l'autor es refereix al paper que les galeries d'art exerciren en el desenvolupament de la Nova Plàstica i destaca en aquest sentit la funció de 4 Gats, amb Ferran Cano com a *alma mater*. Parla també del paper que hi tingué Miró com a gran interessat en el foment de la pràctica artística dels joves i de les exposicions que es dugueren a terme a 4 Gats amb artistes ja consagrats com Sert, Brossa o Hockney. Resulta especialment entranyable la fotografia de Miró observant les criades.

LA CRÍTICA D'ART

Destaca en el llibre el tractament que fa l'autor respecte de la crítica d'art, la qual ha estat tractada tot considerant i contrastant, d'una banda, la realitzada per *Crònica de Tres* a la revista *Lluc* i definida en paraules del mateix autor com «un exemple paradigmàtic de crítica militant i totalment involucrada amb els nous esdeveniments» i, de l'altra, la crítica tradicionalista, la que defensava aferrissadament, i també en paraules de l'autor, «la mediocritat d'un tipus d'art allunyat de qualsevol aspiració i en contra de tot allò que es remenen».

Finalment s'ha de dir que *Art i conjuntura. La Jove Plàstica a Mallorca 1970-1978* suposa una aportació bibliogràfica important, una reflexió sobre l'art contemporani a Mallorca en un dels períodes que proporcionà algunes de les manifestacions artístiques més vigoroses del segle, també en paraules del mateix autor. ■

Paula Guasp Borràs

■ CARMÉ CASTELLS VALDIVIELSO

Dietari de teatre

Explotar la dialèctica

Estrips, *El verí de teatre* i *Sa història des senyor Sommer* no són, indubtablement, obres relacionables. L'únic que les pot unir, és clar, és haver estat representades a les sales de Palma en dates ben properes, fins i tot coincidents. Tanmateix, hi ha un punt d'inflexió, el de la dialèctica, on totes tres conflueixen. Són fetes d'oposicions i contrastos, d'una dinàmica de contraris productiva que demostra, amb escreix, la varietat de possibilitats que ofereix. La dialèctica és central en totes tres. En el cas de les dues primeres, ho és formalment i temàticament. S'hi confronten un doblet de personatges antagònics que combinen semblances i diferències i, del joc de miralls, en sorgeixen múltiples vies de reflexió, d'anàlisi de la realitat i de la ficció. El més soprenent és aplicar idèntica observació en el cas de *Sa història des senyor Sommer*, monòleg per convenció dramàtica i diàleg en essència. La substància, en totes tres, és la matèria real, viscuda: la dialèctica d'una veritat que sempre té més d'una cara i que l'art, la literatura, el teatre, saben explotar com a qualitat fructífera.

ESTRIPS

Parlàvem de les possibilitats de la dialèctica, dels jocs de contrastos que amaguen —com tota paradoxa— bàsiques similituds. Dialèctica en la més pura i productiva de les seves accepcions és la que aflora de l'encontre a l'escena de les televisives Txé Arana i Neus Quimasó a *Estrips*. El punt d'arrencada de la trama, com sol ser habitual des de temps remots, és anecdòtic,

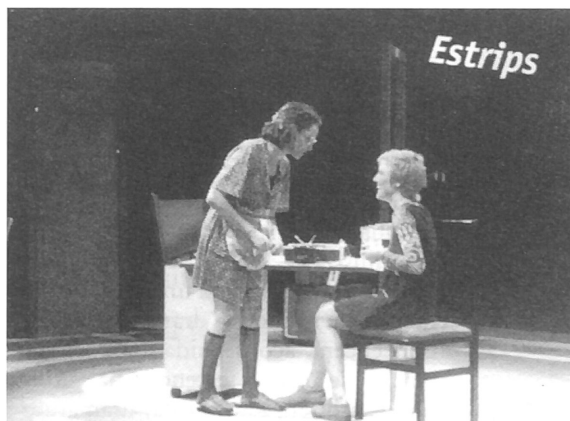
però en deriva tot un potencial que serà aprofitable *a posteriori*.

Isabel, encarnada amb lluïment per part d'Arana, és una mestressa de casa grisa i resignada a treure endavant els fills a costa d'un marit alcohòlic i en atur. La seva veïna Marta —Neus Quimasó—, infermera i afeccionada a la dramaturgia, la visita amb el propòsit d'utilitzar-la com a matèria viva que li inspire una obra de ficció. Amb aquesta coneixença arranca l'obra, bastida inicialment a partir d'una situació tensa i marcada per la reticència a mostrar la pròpia intimitat. El xoc de caràcters i la confrontació de la diversitat d'elements és el que porta, però, a la riquesa. Des del primer moment, Toni Cabré presenta els fils dramàtics que s'entrellaçaran en el teixit de l'obra. D'una banda, la confrontació plana de dues vides, de dos personatges diferents que es despul·len de temors i desitjos, d'inquietuds i d'odis impronunciats. De l'altra, en profunditat, la superposició de la comèdia dins de la comèdia i del drama dins

del drama. La dialèctica de contraris esdevé reflex de miralls: una i altra es troben en les diferències insalvables que les distingeixen, diferències que resulten únicament un amagatall idoni pels punts de connexió que les vinculen. I tota la dramatització que Marta vol imposar, *per se*, a la vida d'Isabel reverteix en la consciència que el dramàtic no és més que una construcció fictícia i necessària de la realitat.

La dialèctica de les protagonistes neix en un diàleg fluid, edificat des de la ironia i la comicitat. La conversa es va desenvolupant en la dinàmica d'oposicions vitals. Sobre l'escena, dues dones obren panoràmiques de dues maneres de viure, de treballar, de comprendre i relacionar-se amb els homes, de sentir el dolor i l'alegria, d'entendre la feminitat, de sentir-se dones i sentir-se elles mateixes. Però s'albiren fondàries més fosques. I Cabré, amb un text de simplicitat enganyosa, es demostra hàbil en bastir una encertada reflexió metaliterària i vital a partir de la senzillesa. És, la realitat, matèria literària? Hi ha «determinades» realitats que són matèria literària? Quin és el barem per distingir-les?

L'oposició de dues concepcions del que és literari aflora en el diàleg que ocupa l'escena. La situació naturalista, convencional, progressivament intimista, es capgira en invertir les posicions. Cadascuna de les dones passa a representar, en un joc metateatral, el rol contrari.

Totes dues es capbussen en el joc fictici que permet donar sortida als neguits silenciatos i descobreixen a l'espectador que només la inventiva, la imaginació, la ficció literària, poden sostreure la realitat de les veladures de la rutina i de les pors i presentar-la despullada i versemblant. És evident que el text de Cabré, escrit per l'autor fa més de 10 anys, és representat amb encert per A santa Companya. Ens limitarem, per això mateix, a retreure-li únicament la supressió dels personatges masculins a l'escena, de presència muda i episòdica a l'original de l'autor, però molt necessaris a l'hora de bastir la situació d'entrada al diàleg contundent desenvolupat a *Estrips*.

EL VERÍ DE TEATRE

Un altre doblet de personatges és el que posa en escena Gori Artieda amb el text de Rodolf Sirera a *El verí de teatre*. Aquest cop es tracta de dos homes, dues forces antitètiques que apareixen davant de l'espectador després d'una enigmàtica presentació. No és gratuït que l'obra resulti confosa i inquietant de bon començament. Sàviament, Sirera construeix un clima que s'engoleix el públic amb lent *crescendo*, i que l'aboca a un clímax final d'excel·lent interpretació i de tensió culminant.

Agosarada i arriscada, *El verí de teatre* és una d'aquelles obres desconcertants que costa tant de penetrar com de sortir-ne. El principi no és gaire alentador. Tant la disposició de l'obra, poc seductora, com la interpretació dels ac-

tors, no excessivament brillants de bon principi, es combinen per fer dificultosa l'empatia de l'espectador, el viatge al centre de la ficció escènica i l'intercanvi de la realitat per la ficció. Però això és un punt més a favor del risc assumit per CUT teatre amb l'elecció de l'obra. Tant el text com la manera de representar-lo són veritables bots al buit: en tocar terra ferma, ja se sap, tot quant tenien de suïcidi ho tenen de gesta. I això és el que passa amb *El verí de teatre*. L'espectador, mal que vulgui, no pot romandre aliè al que s'esdevé sobre l'escenari. D'una banda, està obligat a implicar-s'hi, per pura convenció. De l'altra, i fonamentalment, perquè la representació s'imposa com un repte, que el sobta amb una arrancada poc seductora, però que més el sorprèn quan, a mitjan camí, el manté en suspens.

I això és perquè *El verí de teatre* és un emmetzinament gradual, carregat de reflexions filosòfiques i de regust clàssic. L'estudiada tensió progressiva és pròpiament la de la tragèdia: feta de plantejament i nus, i encesa en un desenllaç que esclata les passions. Talment un Iago, Miquel Suau encerta cinisme i enrevessament en el paper de tirà maquiavèl·lic; a l'altre pol, s'hi confronta el vulnerable i desesperat Luca Bonadei, versemblant i patètic. El conflicte, en el qual Sirera condensa una reflexió sobre les relacions de poder, està servit. I l'adaptació d'Artieda, deslleial al text original quant a l'ambientació en temps de la Revolució Francesa, dota l'obra de la atemporalitat de la filosofia i l'acosta al present actual tant com al passat més remot. En aquest sentit, els ressors d'una àmplia gamma de gèneres dramàtics contribueixen al retrat d'una tensió en plena vigència.

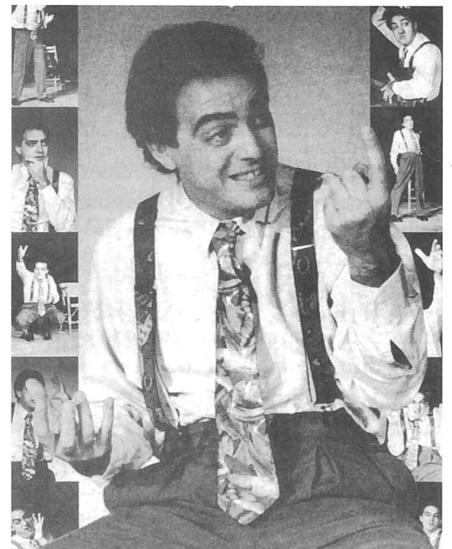
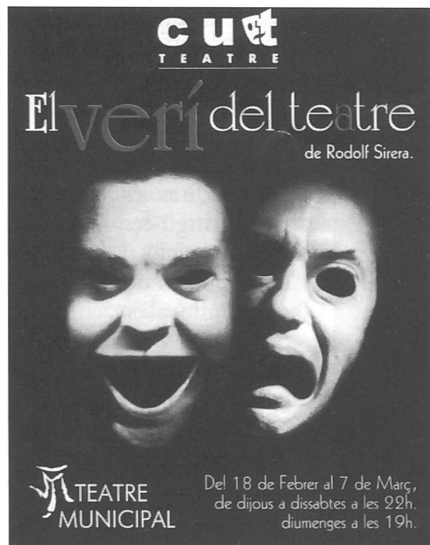
L'esment al disseny de l'escenografia és inevitable. Allí s'hi ajunten l'estètica gòtica, la foscuria misteriosa romàntica i la inquietud obsessiva expressionista. La llum tènica de les espelmes, tan captivadora com incomodant, arrossega l'espectador alhora que el manté en alerta. I el que havia començat com una sòrdida comèdia es converteix en tragèdia sinistra. L'amalgama d'estètiques i gèneres teatrals resulta un còctel que demostra domini de la dramaturgia. I l'obra sencera, aconseguida amb la coherència de text i escenografia, atorga mèrits a Sirera i a Artieda, dramaturg i

director units en el que és una excel·lent revisió del gènere humà, del poder de l'ambició, al mateix temps que una reflexió entorn a la dramaturgia i a la tasca de l'actor.

SA HISTÒRIA DES SENYOR SOMMER

Quan *Sa història des senyor Sommer* arribà a Mallorca, ara fa devers dos anys, la lloança per l'excel·lent interpretació de Pep Tosar fou unànime. Brillant i captivador, demostrà ja llavors que sabia afrontar el monòleg i que era capaç d'assolir-hi aquella capacitat tan costosa i altrament imprescindible: la magnètica, necessària per arrossegar l'espectador vers un món que va bastint solet de mica en mica, per fer-lo caure en el meravellós miratge que, malgrat la seva solitud, l'escenari és ple. Tosar omple en veritat tot l'espai escènic de presència. Dues taules de bar amb cadires i una butaca al centre li serveixen de suport en un àmbit que, per la màgia de les paraules, però sobretot de la gesticulació, dels moviments i de la força del recitat, es converteix en el caminó d'un bosc, en la decadent sala de piano de la senyoreta Fünken i en l'inhòspit paratge on deambula sota la pluja el misteriós senyor Sommer.

Perquè Sommer és, en el curs del monòleg, precisament això: un enigma. Ara bé, l'aurèola intrigant que envolta Sommer és també un element pròpiament dramàtic, que engega el ressort de la narració i fa possible que surtin a la llum tots els records d'infantesa que conformen l'obra. Són els records amb

què tothom es troba identificat: l'apassionant sensació de sentir-se volar sobre una bicicleta, les ordres inapel·lables però sempre fastidioses dels pares, l'ànsia d'aconseguir una estoneta a soles amb la nena més maca de la classe, els petits i grans secrets que omplen de màgia el món dels infants i, principalment, la incomprensió vers el món dels adults, representat de manera magistral per un desconcertant senyor Sommer, taciturn i extravagant als ulls de petits i grans.

La versatilitat de Tosar és el que fa que, també ara, haguem de parlar de dialèctica. Des de bon començament, es posa a la pell de diversos personatges i els fa verídics, els torna de carn i os. Sap trobar el punt idoni de gestualitat, el registre de veu encertat per a cadascun, i expressar amb tics i amb la combinació de celeritat i lentitud el matís de comicitat i de malenconia que defineix per complet el sentit de tota l'obra. El contrast que s'estableix entre la senyoreta Fünken, ridiculitzada plàsticament, i el senyor Sommer, envoltat sempre de l'aura de l'inviolable, és el xoc que ens

situa al centre la ingènua mirada de l'infant, que ens porta amb la innocència a la descoberta dels misteris que poblaran les nostres vides. Més encara: en el primer pla narratiu, Tosar va passant de nen a adult i d'adult a erudit psicoanalític de xerrameca fluida i vana. La conclusió que n'extreim és idèntica: l'enigmàtic roman com a condició inseparable de l'ésser humà i de la vida, i l'anguniós mort de Sommer, al final de l'obra, preconitza amb força al·legòrica que és *sine qua non*.

Ja s'ha dit abans que la interpretació de Tosar és immillorable. Sobre un escenari que domina, el Tosar de *Sa història des senyor Sommer* es troba a anys llum de l'actor insípid que és a la petita pantalla. Desplega amb espontaneïtat un ampli ventall de recursos còmics i dramàtics, fa gala d'una dicció envejable i d'un llenguatge corporal acurat, precís, alhora que aparentment natural. El text de Patrick Süskind, acollit amb la fragmentada estructura narrativa que li és pròpia, assoleix de la mà de Tosar alts nivells d'intimisme. Torna proper, viu i personal. I fa, a través de l'encís i de la

barreja de rialles i somriures tendres, que l'espectador traspassi el llinard de l'al·legoria i begui de la contundent reflexió existencial que aflora de l'obra. ■

Estrips

Companyia: A Santa Companya
Direcció: Teresa Vilardell
Intèrprets: Txé Arana i Neus Quimasó
Autor: Toni Cabré
Teatre del Mar, del 25 de febrer al 7 de març

El veri de teatre

Companyia: CUT teatre
Direcció: Gori Artieda
Intèrprets: Miquel Suau i Luca Bonadei
Autor: Rodolf Sirera
Teatre Municipal, del 25 de febrer al 7 de març

Sa història des senyor Sommer

Direcció: Xicu Masó
Intèrpret: Pep Tosar
Autor: Patrick Süskind
Teatre Principal, del 4 al 14 de març.

Carme Castells Valdivielso

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura
estam al vostre servei

Demanau informació a:
Carrer del Mar, 6 - 3r - 07012 PALMA

“*Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa.*”

Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietut i vocació de suport a les diferents manifestacions culturals, FECSA-ENHER patrocina la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ, a la vegada que les felicita per la seva contribució a la divulgació de la nostra llengua.

FECSA-ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA
DE REVISTES EN CATALÀ

Al la Ciutat dels Llibres

■ ANTONI VIDAL FERRANDO

Malbé: vint anys de reflexió i passió poètica

S embla que *Malbé*, el primer llibre de Josep Ramon Roig, amb el qual obtingué el premi Ciutat de Palma de Poesia Joan Alcover 1998, és el fruit de quasi vint anys de passió i reflexió poètica. Baudelaire ja ho havia fet així. Quan publicà *Les flors del mal* per primera vegada, el 1857, hi reuní tota la seva producció dels últims setze o desset anys. A pesar d'això, no crec que només sigui per aquest motiu que Josep Ramon Roig hagi manifestat públicament que el seu poemari ve a voler ser *Les flors del mal* condensades. Tampoc no crec que ho manifestàs a causa de les similituds estructurals dels dos llibres. Hi deu haver moltes altres raons que, ara com ara, no estic en condicions d'anar a esbrinar. Tot i que jo no tendria cap inconvenient a dir de *Malbé* el mateix que digué Aldous Huxley de *Les flors del mal*: que l'home modern hi pot trobar descrits tots els seus sofriments. Plou sense parar damunt les pàgines d'aquest llibre. Mentre hi viatjava, em sentia com algú que es troba a camp ras sota un diluvi. Del cel dels versos només queia l'aigua de la indefensió i de la soledat. Queia l'absurd, l'angoixa, la buidor d'un final de mil·lenni que és un cul-de-sac, i que Josep Ramon Roig ha sabut sintetitzar perfectament: «Sense calma, sense esmena,/ sense reflexió ni serenitat,/ sense haver pogut parar el món./ Sense horts, sense casa/ ni parral, sense la figuera/ ni els geranis, sense el pou». Sense tot això, però amb el producte literari magnífic que ell ha anat edificat amb alguns dels materials més corrosius i més indigests de la moderni-

tat. Les seves flors del mal són de bijuteria, de geriàtric, de descàrrega elèctrica, de vèrtebres, de músculs, d'ois, de dentadures postisses, de «culebrons», de vàters de bar, de budelleria i de gossos que parlen. «Sí, home, Sònia! Hòstia!» és l'única cosa que se li ocorre expressar a alguna de «Les masculines jovenetes/ que juguen al billar/ (...) ... i embotixen/ boles de valent...» davant aquesta panoràmica existencial. D'això, se'n diu mecanismes d'autodefensa o adaptació al medi. «Sí, home, Sònia! Hòstia!» diuen les adolescents de Josep Ramon Roig quan «Ja no queda temps, ni futurs/ en especial, cap posar-se/ al puesto d'altres...»

Malbé consta de tres blocs. En el primer, «Composicions», s'hi retrata una sèrie de personatges amb un llenguatge net, descriptiu i natural, tocat adesiara d'un punt d'emoció o d'alguna claror *kitsch*: «...Quants corets enllaçats fan/ la teva cadeneta d'or?»

El segon bloc té tres apartats: «Disposicions», «Imposicions» i «Exposicions». «Disposicions» conté vuit poemes curts, sense acció, contemplatius. Com si fossin apunts de sensacions fortes lligades a la tristesa, a la natura, a la pèrdua de la innocència: «Basca i suor/ en la paràlisi/ del temps, lo cos». A «Imposicions», la immediatesa de l'angúnia, les sensacions orgàniques i la manca de sentit de les coses s'expressen de manera més rotunda, més impactant, més *heavy*: «Instantània angúnia:/ què hi ha més?» «Exposicions» camina per la senda del que no té sentit. Hi ha moviments i personatges descontrolats, esclats que no porten enlloc, tensió de la

realitat i del llenguatge. També hi ha un rerafons difuminat que és el paisatge de Ciutadella; a estones, perfectament identificable: «I quin toro, tu, deliri fantàstic,/ te pensaves que el seguia/ per aquell carreronet d'arcs/ i pomada i espardenya/ farcit de cavalls solars?»

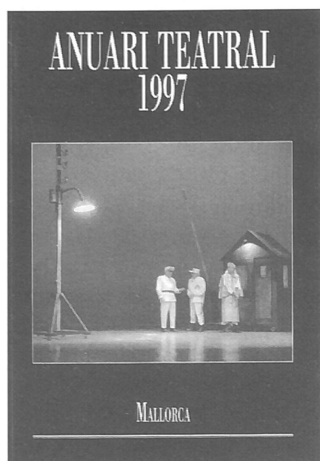
El darrer bloc, «Elementiades», el formen cinc composicions en què la manca de solucions, el desamor i el sentiment de culpa duen el poeta fins als límits d'una estètica altisonant, i a cercar refugi en les troballes expressives: «Dona negra. Gat negre. Mitja negra./ Com una princesa destronada./ Los telèfons no paren de dir les coses/ amb absències. I no contesta ningú.»

Ja ho he afirmat abans, plou sense parar damunt les pàgines de *Malbé*, i cadascú ha d'inventar la seva estratègia per no romandre xop de desesperació i de desencís. «Tem lo múscul lent que impulsa/ i tem la immensitat/ que avança, tèrbola, lluent,/ l'onada que cobrix i anega.», diu l'autor. Però ell té molts de recursos. Com és ara, evocar exemplars humans tan aconseguits com la seva iaia, que «...només volia per a ella/ un enterrament digne i una hora/ d'entenniment més/ que de vida...»; o la tendresa de la vella d'una residència de l'Eixample que «amb les porgueres/ del segon plat embolicades/ amb un tovalló de paper./ (...) crida, cotet, al gat negre/ que ja ve, la coa alta,/ a rebre el regalet/ de cada dia.» Com és ara evocar els paisatges perduts de la seva Tortosa: «Veig ballar els murs del mas buit/ en 'cabat de ploure/ i el cel, amb núvols que passen,/ tremola al bassot./ Me s'omplien los nassos d'aire/ net, fresc a les galtes». O evocar el nin que va ser: «Hai vist una xiqueta/ d'uns dotze anys,/ Ulls de silenci:/ lo xiquet que jo era,/ escardalenc,/ hai vist en ella!» Té el recurs de l'esperpent i de la ironia: «Durant uns segons parlà/ després de mort/ i se li va entendre/ alguna cosa». Té, sobretot, el recurs impagable de saber-se en possessió del secret de la llengua. Encara que només sigui per poder afirmar en tortosí —un dels més bells dialectes del desert de què parlà Blai Bonet— que les úniques flors que no arriben a marcir-se són les flors del mal. ■

Josep Ramon Roig: *Malbé*, premi Ciutat de Palma de Poesia Joan Alcover 1998, Edicions 62/ Empúries, Barcelona 1999.

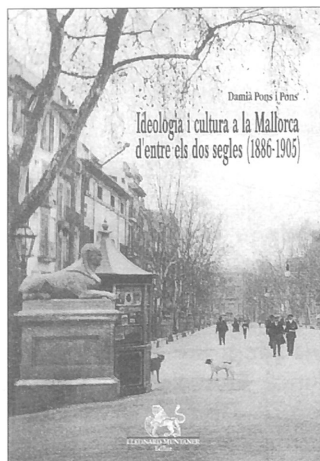

Mostrador

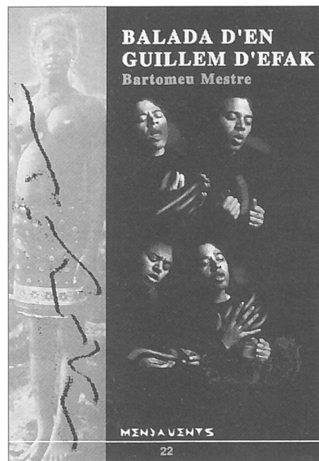
ANUARI TEATRAL 1997. Mallorca, Consell de Mallorca/Gremi d'Editors de les Illes Balears, 1998, 192 pàgs.

Amb una quantitat considerable de fotografies, bona part d'elles en color, s'ofereix la possibilitat de visualitzar la vida teatral mallorquina de tot un any. A més, hom hi pot trobar la fitxa dels millors espectacles estrenats, la relació de les obres programades distribuïdes segons els teatres on foren representades, un estudi extens sobre els grups Estudi Zero i La Lluna de Teatre, les respostes de nou directors a una enquesta, el repàs a la trajectòria teatral completa de Pep Tosar, la fitxa professional de trenta-dos actors i actrius, quatre entrevistes a personatges teatrals veterans (Leona di Marco, Biel Moll, Manel Tubert i Rafel Lladó), diversos articles (sobre Martí Mayol, Llorenç Villalonga i Maurici Gallardo) i, finalment, un apartat dedicat al Teatre Principal, tant de les representacions teatrals com de la temporada d'òpera. L'*Anuari* és un documental molt valuós sobre un any concret de la vida teatral mallorquina i alhora també és una prova irrefutable de la vitalitat d'aquest sector de la nostra cultura, històricament tan malmès i tan precari.

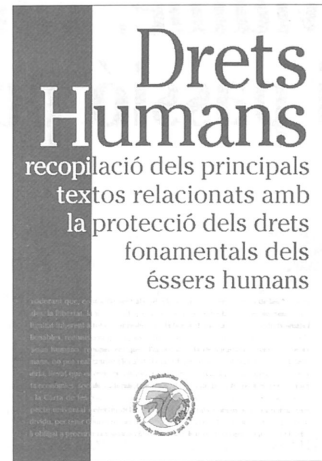
Damià PONS I PONS: IDEOLOGIA I CULTURA A LA MALLORCA D'ENTRE ELS DOS SEGLES (1886-1905). Palma, Leonard Muntaner Editor, (Refaubetx, 1), 1998, 366 pàgs.

És l'intent de reconstrucció de la vida cultural mallorquina de dues dècades, des de la fase final de la Renaixença fins a l'inici d'aquest segle, amb una fase especialment important en la qual el grup de *La Almudaina* —amb el lideratge de Miquel S. Oliver— va impulsar un procés simultani de modernització i nacionalització, tant en l'àmbit de les idees com de la cultura. Entre molts d'altres temes, es parla de la Campanya per Mallorca promoguda per Els Insensats, dels múltiples corrents ideològics renovadors que aleshores es manifestaren (el regionalisme i el republicanisme, per exemple), de les plataformes culturals que es crearen al llarg d'aquells anys (el Saló Beethoven i la Capella de Manacor en foren les més rellevants), del grup regeneracionista agrupat a l'entorn del diari *La Almudaina*... El llibre permet copsar la riquesa i la creativitat d'una època que certament va engendrar la majoria de les idees i els corrents culturals que s'han desenvolupat al llarg del segle XX.

Bartomeu MESTRE: BALADA D'EN GUILLEM D'EFAK. Pròleg de Joan Reig. Palma, Edicions Documenta Balear (Menjavernys, 22), 1997, 247 pàgs.

La personalitat polifacètica de Guillem Fullana Hada d'Efak difícilment podia haver trobat un biògraf més idoni que Bartomeu Mestre. El va conèixer a fons i el va admirar, per això n'ha sabut copsar la personalitat profunda. Aquell manacorí nascut l'any 1930 a la Guinea arriba als lectors com una figura viva i entranyable gràcies als bons oficis de Mestre. L'obra fa un repàs als orígens de d'Efak, als seus anys d'infantesa i de joventut, en el Manacor de la primera postguerra, a la seva participació en la «nova cançó», en un paper de protagonista, a la seva obra literària, de poeta, de narrador i d'autor teatral, i al seu compromís cívic mantingut al llarg de tota la vida. Un altre encert de Mestre ha estat donar veu al mateix d'Efak, intercalant en el text múltiples paràgrafs que transmeten directament les seves vivències o opinions, i també aprofitar els abundants materials anecdòtics que tenen el biografiat de protagonista, de la lectura dels quals es desprèn una presentació molt viva i autèntica del seu tarannà.

DRETS HUMANS. RECOPIACIÓ DELS PRINCIPALS TEXTOS RELACIONATS AMB LA PROTECCIÓ DELS DRETS FONAMENTALS DELS ÉSSERS HUMANS. Pròleg de Federico Mayor. Palma, Consell de Mallorca, 1998, 231 pàgs.

El llibre s'ha editat en ocasió del cinquantes aniversari de la Declaració Universal de Drets Humans, aprovada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948. S'hi inclouen vint textos, d'entre els quals podríem destacar, entre d'altres, els que fan referència al racisme, a la discriminació de la dona, als infants o a la tortura. El volum acaba amb la reproducció de la Declaració Universal de Drets Lingüístics, elaborada per diverses institucions i organitzacions no governamentals reunides a Barcelona el juny de 1996. L'objectiu d'aquesta edició, de dos mil exemplars, és contribuir al coneixement i la divulgació d'uns textos que a hores d'ara marquen els mínims irrenunciabls de la dignitat humana.

GRUP SOCIAS Y ROSSELLÓ

**ELÈCTRICA
SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.**

**DISTRIBUÏDOR MATERIAL ELÈCTRIC
I IL-LUMINACIÓ**

**LA INDUSTRIAL Y AGRÍCOLA
SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.**

**MAQUINÀRIA PER A LA INDÚSTRIA,
CONSTRUCCIÓ, EINES, PERNES,
ACER...**

**MENORCA
SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.**

**DISTRIBUÏDOR MATERIAL
ELÈCTRIC
I IL-LUMINACIÓ**

**EIVISSA
SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.**

DEPARTAMENT TÈCNIC

**CENTRAL MAYORISTA ELECTRODOMÈSTICOS
SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.**

**ELECTRODOMÈSTICS,
IMATGE I SO**

**MAIPRET
SUMINISTROS INDUSTRIALES, S.A.
QUADRES ELÈCTRICS**

**CENTRALITZACIÓ COMPTADORS,
QUADRES DISTRIBUCIÓ, QUADRES
PROTECCIÓ, EQUIPS AUTOMÀTICS,
P/COMPENSACIÓ ENERGIA REACTIVA**

**MAIPRET
SUMINISTROS INDUSTRIALES, S.A.
LLAUNERIA**

**DISTRIBUÏDOR LLAUNERIA,
AIRE CONDICONAT, SANITARIS
I MOBILIARI DE BANY**

El millor servei a la seva disposició

ELÈCTRICA SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.

Magatzem General i Vendes:
Gran Via Asima, 3 - Tel. 43 00 34
Nureduna, 3
Tels. 46 23 00 - 46 28 00
Sucursal a Manacor:
Ctra. Palma-Artà, km 47,200
Tel. 84 31 31

MENORCA SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.

Poligon Industrial
Cap Negre
Tel. 36 68 15

EIVISSA SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.

C/. Bisbe Abad y Lasiera, 48
Tel. 31 09 93

LA INDUSTRIAL Y AGRÍCOLA SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.

Nureduna, 3 - Tel. 46 23 00
Gremi Ferrers, 38 - Tel. 43 14 12
Sucursal a Manacor:
Ctra. Palma-Artà, km 47,200
Tel. 84 31 31

CEMESA SOCIAS Y ROSSELLÓ, S.A.

Gran Via Asima, cant. Gremi Ferrers
Tels. 43 23 74 - 43 23 75

MAIPRET SUMINISTROS INDUSTRIALES, S.A.

Gremi Ferrers, 38
Quadres elèctrics:
Tel. 43 10 84
Llaureria:
Gran Via Asima, 3
Tel. 43 00 86

BANYS, TRESPOLS I REVESTIMENTS,
CALEFACCIÓ, AIRE CONDICIONAT...

TOT

de Massanella

Roca

MASSANELLA S.A.

Ctra. de Valldemossa, 44. - Tel 75 03 45 - Palma